

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZÁM
(FÉLEMELET) ** TELEFONSZÁMOK:
SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS KÖNYV-
KIADÓVÁLLALAT 144-30, NYOMDA 92-70

SZERKESZTETTE 1886-1915
SZABOLCSI MIKSA
SZERKESZTI
DR. SZABOLCSI LAJOS

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: EGÉSZ ÉVRE
1200 KORONA, FÉL ÉVRE 600 KORONA,
EGÉSZ ÉVRE: JUGOSZLÁVIA RÉSZÉRE 150 DINÁR
ROMÁNIA RÉSZÉRE 250 LEI, AMERIKA RÉSZÉRE
8 DOLLÁR * HIRDETÉSEK FELVÉTELNEK
A KIADÓHIVATALBAN: V, LIPÓT-KÖRUT 26. SZ.

Tizenötezzren a hontalanság felé!

Az *Egyenlőség* mult héten vezércikkben figyelmeztette a hazai közvéleményt a szörnyű rendeletre, melyet Rakovszky belügyminiszter a zsidók kiutasítása ügyében kiadott. Ez a rendelet — mint azóta kiderült — több mint 15.000 zsidót sujt csak a fővárosban és annak közvetlen közelében. Százával mentek ki az idézések a kerületi rendőrkapitányságoktól az elmúlt napokban és legtöbbször az idézéseknek hétfőre, Jom-kippur napjára szólt. Reméljük, nem volt ebben szándékosság — de a tragédiáknak olyan sorozata nyílik most meg, olyan rettenetes tömegszerencsétlenség küszöbén állunk, amilyenre még az utóbbi években sem volt példa. Amennyiben a belügyminiszter a rendeletet vissza nem vonja, csakhamar a kiűzött zsidó családok jajgatásától lesz hangos az egész művelt világ. Az *Egyenlőség* szerkesztőségében egymásnak adják a kilincset a szerencsétlen beidézettek. Nincs helyünk az összes esetek felsorolására, csak röviden jelzünk itt két olyan kirívó esetet, melyek mindennél mélyebben bevilágítanak ennek a rendeletnek lehetetlenségébe.

Jelentkezett nálunk B. Emil 77 éves magánzó, aki 65 éve lakik Budapesten. Veje a háboruban esett el. Nem tudott magának magyar állampolgárságot szerezni, mert a morva község, melyben született, leégett s az anyakönyvek elvesztek. Most kiutasítás előtt áll. A másik eset hőse R. Vilmos gyári felügyelő, 28 éve lakik Magyarországon. A világháboruban bevonult és a 86. gyalogezred káplárja lett. Gyári felügyelő, öt gyermeke van, akik itt születtek és csak magyarul beszélnek. Jom-kippur napjára idézték be a kerületi rendőrkapitányságra. Magyar honosságot eddig azért nem tudott szerezni, mert az antiszemita román hatóságok — R. Vilmos Romániában született — meglagadták az illetőségi bizonyítvány kiadását számára zsidó hite miatt. Most kiutasítás előtt áll.

Ilyen tragikus esetek tömege kerül most felszínre a belügyminiszter rendelete folytán. A középkori üldözések minden iszonyata kezdődik előlről...

A pesti izr. hitközség küldöttsége megjelent Rakovszky Iván belügyminiszternél, hogy szót emeljen azoknak a szerencsétlen zsidó családoknak az érdekében, akiket a legújabb zsidóüldözési rendelet éppen a nagy ünnepek küszöbén készül hajléktalanná tenni. Lederer Sándor dr. elnök megárazó erővel ecsetelte azt a rettenetes tragédiát, amely a szerencsétlen zsidók feje felett lebeg. Megemlítette Lederer dr. azt is, hogy a kiűzendők legnagyobb része 30-40 év óta lakik Magyarországon.

A miniszter válaszolt a küldöttségnek. Azt válaszolta, hogy szó sem lehet arról, hogy rendeletét megváltoztassa. Legfeljebb felfüggeszti annak végrehajtását az ünnepek tartamára. Arra is válaszolt a miniszter, amit Lederer dr. az évtizedek óta ittlakó zsidókról mondott:

— Éppen azok érdemlik meg, hogy kiutasítsuk őket, — mondta a miniszter — miért nem szereztek meg ilyen hosszú idő alatt a magyar honosságot?

Megértjük, hogy éppen azok érdemlik meg a kiutasítást, akik már egy újabb nemzedékkel teljesen bekapcsolódtak a magyarságba. Megértjük, hogy ezeknek a kiutasítása fontos

államérdek, hogy a közéletmezési szempontok is kívánatosak teszik a tömeges kiutasításokat, kiűzőzéseket és biztosak vagyunk benne, hogy a buza ára rohamosan le fog zuhanni, mihielyt ezek a kiűzött zsidók átlépték a határt...

Arra is megfellelünk a miniszternek, hogy miért nem szereztek meg évtizedek óta ezek a szerencsétlen zsidók a honosítást. Nem érzelmi momentumok tartották őket vissza, hiszen a legtöbbjük családjában véráldozatokkal is beigazolták a magyarsággal való teljes együttérzést. Egyszerű hatósági akadály volt annak, hogy papiroson is megszerezzék a magyar honosságot. A lengyelországi falvakban a tűzvészek és pogromok alkalmával megsemmisültek a hitközségi anyakönyvek. Miután a honosságnak a feltétele, hogy előzőleg az ottani községi és állampolgársági kötelekből elbocsáttassanak, szükségük lett volna a lengyel állam elbocsátó nyilatkozatára. Ezt azonban rendszerint nem sikerült megszerezniük, mert a lengyel hatóságok anyakönyvek hiányában ismeretleneknek jelentették őket. A különben is nagyon költséges honosítási eljárást legtöbbjük nem is bírta fedezni, de meg szükségük sem volt rá, mert abban az időben nem kerestek ürügyeket arra, hogy tisztességes, dolgozó és erkölcsileg feddhetetlen embereket márol-holnapra egyszerűen kidobjanak a lakásukból és az országból. Valóban igaza van tehát a miniszter urnak, ezek a zsidók megérdemlik, hogy kiűzőzzék őket, mert egy okmányhoz nem tudtak hozzájutni.

Rakovszky Iván belügyminiszter nyilatkozik is a kiutasítási rendeletről. Az enyhítések szótára, amely a „kilenyegés“, „népharag“ és „hatáskör-túllépés“ kifejezéseket juttatta a magyarországi zsidóság utolsó három évi történetébe, ezuttal is segítségére siet a miniszternek. „Határt szabni a bevándorlásnak“, „Statistikai felvétel“, „Állampolgárság igazolása“ — ezek a kiutasítás legújabb hivatalos kifejezései. A technikai részét pedig úgy nevezi a miniszter: „Igyekezni az ország elhagyására rávenni“ azokat, „akik gazdaságilag nem úgy helyezkedtek el, hogy ebből az ország közgazdaságának haszna legyen“. „Felesleges ebből a kérdésből zsidókérdést csinálni“, — mondja Rakovszky. — Ó, a numerus clausus sem volt felekezeti kérdés, mégis, mikor legutóbb a pozsonyi egyetem orvosi karára felvehetők számát kétszázban állapították meg, utóbb ezt a számot leszállították százra, mert kitűnt, hogy csak száz nem-zsidó hallgató jelentkezett. A kiutasítás sem felekezeti kérdés és a zalaegerszegi internáló tábor „Külföldi barakk“-ja tele van megszállott területről való és évtizedek óta ittlakó zsidókkal. A nagykanizsai rendőrfőkapitány rendelete is kifejezetten zsidófajú egyénekről beszél, Debrecenben csak a zsidókat irták össze keddre és a miniszter is elismeri, hogy „a külföldiek, akik szóbakerülnek, nagyrészen galíciai zsidók“. Igen, újra egy rendelet, amely nem felekezeti kérdés és — újra egy rettenetes felhatalmazás a zsidók vég nélküli üldözésére, családi otthonok feldulására, tisztességes polgároknak egzisztenciájuktól való megfosztására, arra a fajvédelemre, mely a mozisok, trafikosok, tanárok és diákok után megint ezrével fogja koldusbotra juttatni azokat a zsidókat, akik testben-lelekben megmagyarosodtak és akik életet és vért áldoztak ennek az országnak az érdekeiért.

Az üldözésekkel kapcsolatban megkérdeztük dr. Sebők Dezső budapesti ügyvédet, aki a következőket mondotta:

— Nap-nap után számosan keresnek fel úgy a fővárosból, mint a vidékről, akik zokogva panaszzák kétségbeesett helyzetüket. Az esetek tulnyomórésztben hasonlóak. A típusok közül néhányat ragadok ki:

Más nyelven nem beszél...

Zs. J.-né, született B. L. vidéki zsidóasszony. Bemutatja nagyatyja, atya születési és házassági anyakönyvi kivonatát. Valamennyien Magyarországon születtek és ő is itt kötött házasságot. A férje, szerencsétlenségére, varsói illetőségű volt, de három éve már, hogy feleségét elhagyta. Megmutatja a varsói rabbi által kiállított, hitelesített válólevelet; igazolja, hogy Lengyelország törvényei szerint el vannak választva, sőt a válás jogerős. Mégis: itt a kiutasító határozat, amelyet tetéznek azzal, hogy a kiutasítás foganatosításáig az asszony és négyéves kis gyermeke internálását rendelik el. Mit tegyen ez a szerencsétlen asszony? Lengyelországban nincsenek rokonai, sem ismerősei, a magyar nyelven kívül más nyelvet nem beszél.

Két hadviselt fia van...

E. L. csete: Okmányokkal igazolja, hogy három évtizede Budapesten lakik. Erkölcseleg sőt „politikailag” is a budapesti főkapitányság bizonyítványa szerint kifogástalan. Adóját pontosan fizeti. 1895 óta iparigazolványa van. Soha senkinek sem ártott. Már a kezében az idézés a kerületi kapitányságtól és holnap a kezében a vándorbot, mehet neki a nagyvilágnak. Két honvédezzredben hadviselt fia van. Itt szü-

lettek a gyermekek Budapesten. Csak a legkisebb fiát sajnálja: most végzi a kereskedelmi iskola utolsó évfolyamát!

Csak magyarul beszélnek...

R. L. kalapossegéd. Egy munkaadónál dolgozik tizenkét éve. Három gyermeke van. Tiszta kitűnő tanulók, csak magyarul beszélnek, hiszen az édesanyjuk magyar asszony. Az ember szakmájának egyik kitűnősége. Kora reggeltől késő estig dolgozik. Még a szakszervezetnek sem tagja. Csak a hivatásának és a családjának él. Kis kétszobás lakása ragyog a tisztaságtól. Most itt kell hagynia a becsülettel felépített és fentartott tüzhelyet és a kis család nekiindul a bizonytalanságnak.

R. O. kereskedő. Letelepedési engedélyt kapott már 1913-ban a székesfővárosi tanácstól. Most csak nagynehezen kapott még egy havi Budapesten való tartózkodási engedélyt. Azután nincsen pardon, neki is menni kell. Kis üzletét, lakását, vagyonkáját el kell kótyavetyélni. Ma dolgos, hasznos ember, holnap koldus.

Es így sorban... Kétségbeesett emberek. Három évtized, két évtized. Rokkant fiuk, hadi kitüntetés és hősök. Kereskedők, iparosok, hivatalnokok, munkások. Aggok, asszonyok, férfiak, gyermekek, csecsemők. Büntetlenek, ártatlanok. Csak zsidók.

De a székesfővárosi VII-ik kerület tett ki a legjobban magáért. Főleg a mult szombatra és a hosszunapra idézte be ezeket a szerencsétlen embereket. Ugy látszik, nem tudta, hogy ezek a napok ünnepei a zsidóknak...

Az Alliance közbelépett

Az antiszemita sajtóban óriási felháborodás vihározug. Borzalmas dolog történt. A nemzetközi zsidóságnak vakmerő merénylete. A Nép ökleit rázza. A Szózat felcmeli ólmosbotját. A Magyarság megtorlással fenyegetőzik. Új jelszót kapott az utca, az ébredő-gyűlések, az igazoltatók... Mi történt tehát? Meg lehet mondani, mi történt. Az Alliance Israélite Universelle beadványt intézett a Népszövetséghez, ezelőtt másfél évvel a numerus clausus ügyében. Ezt a beadványt most elővették, megkezdték az eljárást, megkérdezték a magyar kormányt, igaz-e, hogy itt numerus clausus van? Ez az egész. De ez elég ok arra, hogy a pogrom sajtója olyan új jelszavakat dobjon ellenünk a köztudatba, amelyek talán megint új és új áldozatokat fognak követelni a magyar zsidóság soraiból.

Őszintén akarunk szemébe nézni ennek a kérdésnek, minden magyarázkodás és minden köntörfalazás nélkül. Nem akarunk kibujni semmiféle kérdés és semmiféle kíváncsiságból, magyar érzésből senkitől, mert az Egyenlőséget már akkor, a Károlyi-forradalom alatt szétrombolták, hazafias irányáért, mikor a mai pogromlapok még a világon sem voltak. Érzünk tehát bizonyos kompetenciát, hogy ebben a kérdésben mi is megszólaljunk és elmondjuk a saját véleményünket. Azzal kezdjük, hogy az Alliance Israélite Universelle, melyről, sajnos, még zsidó körökben sem tudják tisztán, hogy micsoda, egyáltalában nem állítható be úgy a közvélemény előtt, ahogy ez ebből az alkalomból megtörténik: mint olyan intézmény, mely az egyes országok zsidósága részére nemzetiségi jogokat követelne. Az Alliance semmitől sem áll távolabb, mint a cionizmustól. Az Alliance olyan halálos ellensége a cionista mozgalomnak, hogy ünnepélyesen tiltakozott annakidején a párisi békekonferencia előtt Palesztinának zsidó állammá deklarálása ellen. Az Alliance-ot 1860-ban alapították nagyszivű francia zsidók azzal a céllal, hogy „a zsidó név becsületét megvédjék mindenütt, ahol támadják és az egész világon küzdenek a zsidó vallású polgárok emancipációjáért.” Az Alliance tehát nem nemzeti alapon való szövetezése az egész világ zsidóságának, hanem mindenütt a vallásuk miatt üldözött zsidókat akarja segí-

teni, amint ezt Európa és Amerika kormányai évtizedek óta nagyon jól tudják. Mert alig van a művelt világnak egyetlen olyan országa, ahol ne ismernék az Alliance levélpapírját, rajta a híressé vált jelvényvel: a mózesi két kötéltáblával, melyen ott ragyog héberül az Echod, s mely alatt két összefonódó testvéri kéz jelképezi a hitéhez hű zsidóságot.

Ha valahol katolikusokat üldöznek vallásuk miatt, akkor a Vatikán a maga diplomáciai összeköttetései útján azonnal közbelép és tiltakozik. Amikor a protestánsokat üldözték nálunk a Habsburgok véres századaiban, akkor holland protestáns tábornokok és tenger-nagyok siettek segítségükre. És a világ közvéleménye azt is megszokta, hogy amikor zsidókat üldöznek valahol, akkor megjelenik az Alliance, mely a vallásukért szenvedő zsidók védője és közbelép. Közbelépett magában Franciaországban, ha a gyarmatokon zsidóüldözés folyt közbelépett Angliában, a leedszi pogrom alkalmából, közbelépett Romániában, ahol kiküzdötte a zsidók emancipációját és közbelépett Magyarországon is, ahol 1883-ban a tiszaezlári vérvádpör alkalmából Tisza Kálmán magyar királyi miniszterelnök fogadta Budán az Alliance párisi kiküldöttjeit, örömmel látta segítségüket és felajánlott erkölcsi támogatásukat az antiszemitizmus elleni küzdelemben és nem tartotta azt Magyarországra belügyébe való avatkozásnak.

Mert az antiszemitizmus ma már egyetlen államnak sem belügye. Az antiszemitizmus nemzetközi fekély. Kiirtását nemzetközi eszközökkel kell lehetővé tenni. Azok a magyar főurak, akik 1913-ban a delegáció külügyi bizottságában gróf Andrássy Gyula vezetése alatt küzdöttek a román zsidóüldözések ellen, nem Románia belügyeibe avatkoztak ezzel, hanem a nemzetközi antiszemitizmus egy helyi mérges kelevényét igyekeztek megszüntetni.

A numerus clausust mi nem tekinthetjük olyan törvénynek, mely a magyar nép lelkéből született. A numerus clausus épp olyan szülöttje a nemzetközi antiszemitizmusnak, minő a damaszkuszi vérvád, a párisi Dreyfus-per, vagy a jassy-i zsidó halálhajó volt. És annál inkább nevezzük nemzetközinek a numerus clausust, mert körülbelül 6000 szenvedő magyar zsidódiák él ma már szerte a külföldön, mint a numerus clausus áldozata; hitezer állandó vádbeszéd hangzik el a művelt

Nyugat minden centrumában a Haller-féle törvény ellen. Az Alliance-nál mi nem tettünk ez irányban panaszt. Mert nemcsak az Alliance tudja ma már magától is, mi a numerus clausus, de tudja minden osztrák, minden német, minden olasz, minden cseh, minden francia zsidó hitközség, melynek pénztárából segélyezni kell a magyar zsidó diákokat. Az Alliance-nál mi nem tettünk panaszt, de panaszt tett a prágai zsidó temető, melyben egész sor sírdomb domborul már éhínségben meghalt, innen elüldözött magyar zsidó diákok fölött.

A magyar zsidók sohasem appelláltak külföldi hitestvéreikre, hogy segítsék őket, mert mi magunk akarjuk jogainkat hazánkban kivívni. De mai nyomorúságunkban természetes, hogy az Alliance és a vele rokon emancipációs zsidó testületek figyelmüket felénk fordítják. Az Alliance nem akar belőlünk nemzetiséget csinálni, mert az Alliance vallási szerv, sőt az Alliance olyan szerv, melynek vezetésében számos keresztény is helyet foglal, hiszen Dumas Sándor is alapítói között volt. Az Alliance nem tör Magyarország ellen, az Alliance-nak nincsen flottája, sem hadserege, az Alliance csak eszmei eszközökkel küzd és hazánk érdekében küzd e nemzetközien reakciós törvény ellen. Bennünket sem hazafiságunkban, sem magyar érzésünkben, sem külső, sem belső tényezők meg nem ingathatnak, mert a mi hazafiságunk nem elmuló, vagy visszavonható valami, azt nekünk nem adományozta sem Wolff Károly, sem Bethlen István. A helyzet az, hogy vallásuk miatt üldözik és kirekesztik az egyetemi hallgatókat és ezért a magyar nemzetnek épp úgy érdeke, mint az Alliance-nak, hogy a numerus clausust sürgősen eltöröljék.

Szabolcsi Lajos.

Rakovszky

I.

A magyarországi szabadkőműves páholyok 1882/3-18 évi névjegyzékében, a „Corvin Mátyás” páholy tisztikarában olvassuk:

A páholy világhosszágai és tisztviselői:
Főmester: Rakovszky István.

A páholy tagjai: Andrassy Gyula országos képviselő, Felek Miklós színész, Halmi Ferenc színész, Hieronymi Károly osztr. é. vasut főigazgatója, Hindy Kálmán árvaszéki ülnök, Káldy Gyula nemz. színházi opera-rendező, Klapka György tábornok, Nagy Imre színész, Paulay Eda nemz. szính. igazgató, Than Mór festész, Türr István tábornok... Ugyanott: Barach Benedek ügyvéd (Baracs Marcel apja), Herzfelder Adolf kereskedő, Hirsch Manó szabóüzlet tulajdonosa, Weisz D. Tivadar kereskedő stb.

Főmester: Rakovszky István. Együtt ült zsidókkal egy páholyban. A fia a mai belügyminiszter.

II.

Kohn Sámuel alapvető munkájában „A zsidók története Magyarországon” szintén megemlékezik Rakovszky Istvánról.

„Méltóságos Rakovszky István, cs. és k. kamarás ur — mondja az előszóban — Pozsonyban az ottani városi levéltárban található Judaicákat felkutatta s azoknak nagyrésztben személyesen készített másolatait kegyes volt rendelkezésemre bocsájtani. Közbenjárásának köszönöm, hogy a levéltár nagyjedemű öre, Balta János ur szíves volt tevékeny részt venni a másolás fáradságos munkájában.”

Az előszó 1884-ben kelt. Azóta csak egy emberöltő telt el s Rakovszky István újra okmányokat szerkeszt a zsidó szenvedések későbbi történetirői számára.

Disszatérnek

Amint két évvel ezelőtt tömegesen lépett fel a fővárosi zsidóságban a hitelhagyás, éppen olyan tömegesen — amit örömmel jelentünk — kezdődik a visszatérés. Ros-hosonó és Jom-kippur között több, mint háromszázan tértek vissza őseik hitére, köztük a társadalom minden osztálya, egyetemi hallgatóktól kezdve bankigazgatókig, egyszerű iparosoktól kezdve nagyllású férfiakig. Megmozdult a zsidó szív, az a zsidó „faji öntudat”, amelyet az antiszemiták plántáltak belénk. A dohány-utcai templomban egész padsorok voltak Jom-kippurkor, amelyeket a visszatértek töltöttek meg.

A dohány-utcai templomban tartott Jom-kippur-istentisztelet egyik legünnepebb jelenete volt egy visszatérő beiktatása. Az oltár előtti sorokban, ahol a hitközség vezetői, hitoktatói és tisztviselői ülnek, az ősi tradíciókhoz hiven fehér halottas ruhában jelent meg egy öreg ur, s nagy áhítatossággal, sűrű könnyhullatással imádkozott. Az ünnepélyes Ferenc József-kabátok és zsakettek közül élesen vált ki ez a fehér halottas ruha, amelyet Krausz Mór, fővárosi kereskedő, Krausz Simon bankigazgató apja viselt. Azért jelent meg a dohány-utcai templomban, hogy jelen legyen, amikor kisebbik fiát, Krausz Pált ünnepélyesen visszafogadják a templomban. Krausz Pált harmadiknak hívták fel a Tórához. Dr. Hevesi Simon előző nap fogadta volt vissza a zsidó egyházba, s a visszatérő mély megindulással állott a Tóra előtt és ajánlott fel a jótékony intézmények számára

háromszázezer koronát. Mikor lejött az emelvényről, az öreg, fehér halottas ruhájú ur elébe ment az oltár lépcsőjéig, magához ölelte és megcsókolta a fiát, megáldotta őt, mivel kitérése óta nem érintkezett...

A másik érdekes visszatérés az ünnep előtti napokban a Pajor-szanatóriumban történt, ahol Klein Gyula szappangyáros haldokolt. Halála előtt azt a kívánságát fejezte ki, hogy visszatérhessen ősei vallására. A halálos ágyánál megjelent dr. Grossmann Zsigmond pesti rabbi két tanu kíséretében, és a haldoklót ünnepélyesen visszafogadta a zsidó egyházba, hogy apái temetőjében alhassa örök álmát.

A visszatérési hullámot nemcsak a rabbinateusi hivatalban, hanem más lelkészi hivatalokban is tapasztalják. Kitünő helyről hallottuk az egyik fővárosi plébánia vezetőjének következő kijelentését: „Főleg a zsidó férfiak térnek vissza ősi hitükre. Férfiakat a jövőben nem is fogunk felvenni. A nőket inkább meg tudjuk tartani, a férfiaknak azonban lelkiismereti furdalásaik támadnak...”

Ugyanehhez a fejezethez tartozik, hogy a Jom-kippur előtt való nap délelőttjén a pesti hitközség vezetőjénél megjelent báró Hatvany Józsefnének, a rabbiszeminárium volt elnöke özvegyének küldöttje. Az özvegy, aki egész családjával, összes gyermekeivel együtt kikeresztelkedett, a küldönccel kétszázezer koronát küldött a zsidó hitközséghez, százezer koronát a fluárvaház, százezer koronát a leányárvaház részére...

Hagymát, fokhagymát,

makói prima, vagonfételben ad Makó vagy Budapest, a legolcsóbb napi áron szállítok. Kisebb tételeket 50 kg.-os zsákokban utánvétellel budapesti raktárból.

KLEIN JENŐ hagyománykereskedő, Budapest, IX., Lónyai-utca 25

Uj szenvedések az egyetemen

Szenvedések szenvedése

a magyar zsidó diák élete, szenvedés, nemcsak a külföldi egyetemi városok inséges, fütetlen diákszobáiban, de szenvedés idehaza is. Nem is élet: vesszőfutás az a sérelmek, sértések, megaláztatások véget nem érő sorai között. Hat zsidó diákra száz antiszemita esik és az antiszemiták napról napra újabb és újabb botrányok rendezésével, inzultusok elkövetésével tanítják meg a zsidó diákokat arra, mit jelent kisebbségnek, mit kisebbségben lenni? A pesti zsidó diákok szenvedéseinek története most új fejezethez ért el. Miként egykor a husvét közeledte pogrom közeledtét jelentette az üldözött zsidók számára, úgy az őszi szél egyetemi botrányok felkavarását jelzi. Diákjaink már hetekkel ezelőtt jelentették, hogy az egyetemeken készül valami. Uj hecc. Ellesett szavak, gunyos tekintetek, titkos összejövetelék már hetek előtt megsejttették azokkal a zsidó flukkal, akiket a numerus clausus — ő, irigylésreméltók! — beenged a főiskolákra, hogy készül valami ellenük. Most végre kipattant a nagy titok. Koholt vád alapján az antiszemita bajtársi szövetségek tagjai önhatalmúan kizárták az egyetemről a zsidókat, ahova őket a törvény beeresztette. Budai Goldberger Leó dr. állítólag azzal utasított vissza egy nála alkalmazatlansért jelentkező magyar mérnököt, hogy ő csak svájci vagy prágai diplomás embert használhat az üzemében, s az antiszemita diákok ezért rendezték ezt a legújabb puccsot. Utánajártunk a dolognak és meggyőződünk róla, hogy Budai Goldberger Leó ilyen kijelentést nem tett. De ha Goldberger Leó mondotta volna is azt, amivel megrágalmazták, akkor sem engedhető meg, hogy a választ az ifjuság törvényt sértő, törvénybe ütköző fellépéssel adja meg. Ha ezen az uton haladunk tovább, legközelebb egyes társadalmi egyesületek, azon a címen, hogy X vagy Y ezt vagy azt mondotta, követhetnek a zsidó templomok lerombolását, a zsidó temetők felparcellázását, a zsidó polgárok vagyonát s minden készletének kisajátítását. Nem tudjuk, mi lesz a vége ennek a legújabb... fajvédelmi akciónak, nem tudjuk, ki kerül ki belőle győztesen: a törvény ereje, avagy a... „hazafras elkeseredésé”, de bizonyos, hogy az egyetemi szenvedések országútján már nem sok stáció vár a pesti zsidó diákokra. A tulerőnek engedni kell s az a pár száz diák, akit az egyetemekre beengedtek, majd elhagyja az egyetemet. Nincs tovább.

A Műegyetem előtt

Idő: Kedd délelőtt féltíz óra. Hely: A Műegyetem előtti térség. Harminc-negyven nagyrészt tányérsapkás ifju vára-kozik. Egy gyanullan zsidó hallgató, aki nem tud az előzményekről, közeledik. Elzavarják.

A főbejárón hirdetmény van kifüggesztve. Rejtő pro-rector aláírásával. A hirdetmény tartalma az, hogy az előadások és a gyakorlatok kedden délután, szerdán és csütörtökön szünetelnek.

A főbejárón se ki, se be nem lehet lépni. Asztalok torlaszolják el az utat, mögötte a szolgák hada vigyáz, hogy senki a lábát ne tegye be az Alma Mater épületének kapuján.

Egy nyurga, flatalember jön. Vér Tibor, Rejtő asszisztense, aki állítólag az egész zavargás értelmi szerzője. A Hungáriásokkal áll meg beszélgetni. Ezek a Hungáriások a legharagosabbak, állandóan zsidókról tárgyalnak.

Társalgó csoportok alakulnak. Mindenki figyel, hogy nem közeledik-e zsidó? Csak a rektori hivatal titkára jön, akit nem tudni miért, nem eresztenek be. Holott a műegyetem adminisztratív alkalmazottainak joguk van a belépésre. Valaki hátul megszólal:

— Nem baj. Nem fontos, hogy mi nem mehetünk be, az a fontos, hogy a zsidók nem piszkítják be a termeket. Ha szigorlatos zsidó meri idetolni a posóját, azt is kirugjuk.

Menekülök a vigasztalan kép elől. Vagy husz méternyire az egyetemről, egy keresztény diák ismerősömmel találkozom. Előadásra jött, s csak most hallotta, hogy szünetel az élet.

Hozzám fordul:

— Hát kérem — mondja — mikor lesz már ennek vége? Mikor lehet már zavartalanul tanulni? Ha ez így tart tovább, pakolok s külföldre megyek. Nem bírom tovább... Ilyen diák is van.

Két okmány

Mielőtt az alább következő esetet elmondanók, meg kell rajzolnunk Klebelsberg Kunó gróf alakját. Ő a legliberálisabb tagja a mai reakciós kormányoknak. Ez nemcsak kifelé biztosít neki megkülönböztetett helyet, hanem egészen bizonyos, hogy belül a lelkében is rettenetes tragikus feszültségeket okoz.

Már a mult számunkban is elszomorító példáját közöljük Klebelsberg megható tragikumának. Ujra megismétlődik vele, az, ami belügyminiszter korábban történt, amikor naphosszat és éjszakákon keresztül ott állt a rendőrség épületében, nem mozdult el a rendőrtisztviselők és detektívek mellől és látnia kellett: hogyan fut homokra a nyomozás. A kultuszminiszteri székben tovább üldözi a balsers a szerencsétlen Klebelsberg. Most is egymásután ajánlja be az egyetemekre a numerus clausus által kizárt zsidó hallgatókat és ismét fájdalmasan kell tapasztalnia, hogy az ajánlásai épp olyan sikertelenek maradnak, mint a bombamerénylet tettesinek nyomozása...

A mult héten a Tudományegyetem krónikájából mondtunk el esetet, ezen a héten a Műegyetemről vesszük a példánkat. Leközöljük Friedmann Arnold műegyetemi hallgató esetének az aktáit. Friedmann Arnold a középiskolában a legjobb matematikus és fizikus volt és az iskolája, mint rendkívüli tehetségű diákot, külön beajánlotta őt az egyetemre. Friedmann azonban erősebb összeköttetéseket is akart és sikerült is protektort találnia Lovász János képviselő személyében. A képviselő felment vele a kultuszminiszterhez, aki levelet is adott a dékánhoz. A levél szó szerint a következőképen fest:

Tisztelt Barátom!
Friedmann Arnold, az egyetemre
beajánlott diákot, külön beajánlotta őt az egyetemre.
Friedmann azonban erősebb összeköttetéseket is akart és
sikerült is protektort találnia Lovász János képviselő személyében.
A képviselő felment vele a kultuszminiszterhez, aki
levelet is adott a dékánhoz. A levél szó szerint a következőképen fest:

Klebelsberg

**Lyoni selymek, angol gyapjuszővedtek, francia grenadinok és balistok fel-
 tőlő olcsó árak mellett.**

Szöllösi és Kálmán
 selyem- és szövetruházásban,
 Budapest, IV., Május-tér 16. (Szállás-utca sarkán)

A levelet Lovász képviselő személyesen vitte fel az egyetemre, ahol határozottan megígérték, hogy Friedmann Arnoldot fel fogják venni. *Hogy is ne, ha a kultuszminiszter személyesen levelet írt az érdekében!* A kultuszminiszter levelének meg is volt az eredménye. Friedmann Arnold a következő végzést kapta a mügyetemről:

„Szemmel nézve, hogy Friedmann Arnoldot az 1922/23. tanévi a mügyetem képzési akortáblájának I. pályaműve elutasították.”

Arnold

Vagyis, Klebelsberg Kunó gróftól Friedmann Arnolddal együtt visszautasították a Mügyetemről. A miniszter ajánlását — mint már annyiszor — ezuttal sem fogadták el. Látnivaló, hogy ennek az esetnek nemcsak Friedmann Arnold az áldozata, hanem Klebelsberg Kunó gróf is, akit már annyi zsidó diákkal együtt ért az a tragikus sors, hogy mint ajánlót nem vették fel a különböző egyetemeken.

Hevesi Simon beiktatta fiát...

A székesfehérvári zsidóságnak nagy napja volt szeptember 28-ika. E napon iktatták be új főrabbijukat, Hevesi Ferencet, a nagyreményű ifju papot. Ilyen szép ünnepet alig ült még hitközség hazánkban.

A székesfehérvári izr. hitközség küldöttsége esütörtök reggelén már a Déli vasút budai állomásán Deutsch Aladár vezetésével köszöntötte új főrabbiját, Hevesi Ferenc dr.-t. A korai órában az állomáson nem volt más, mint azoknak a nagy serege, akik az ifju papot lekísérni óhajtották hivatásának új színhelyére, s ez a lársaság majd megtöltötte a bécsi express kocsijait. Ott voltak a pesti izr. hitközség küldöttei Lederer Sándor dr. elnökhelyettes vezetésével, a fiúváház deputációja alsóterényi Auer Róbert vezetésével, Böhm Kálmán a zuglói, Zahler Emil dr. a ferencvárosi, Kerpel Vilmos a lipótvárosi hitközvet küldöttségeivel, az Omike részéről Somogyi Akos és Fellner Leó, továbbá Fábrián Béla dr. képviselő, Szabolcsi Lajos dr. szerkesztő, továbbá a sok zsidó intézménynek küldöttei, akik rajongó tisztelettel és el nem muló szeretettel érznek a pesti zsidóság ünnepelt főpapja, Hevesi Simon iránt és részt akartak venni azon az ünnepségen, amikor az apa megáldja és pappá szenteli fiát.

A gyorsvonat az ünneplő közönséggel délben érkezett meg Székesfehérvárra, ahol az izr. hitközség másik száztagnú küldöttsége fogadta az új papot. Löwy Károly dr., hitközségi elnök és Bernstein Sámuel előljáró beszéddel üdvözölték és azután a megjelentek a magánfogatok hosszú során át kísérték az új papot és vendégeit a városba. Az utcák hosszában a felsorakozott közönség élénk érdeklődéssel nézte a székesfehérvári zsidók papjának bevonulását. A város ünnepi külsőt öltött, valamennyi üzlet lebocsátotta redőnyeit és a nemzetiszínű zászlókkal díszített templom felé ünneplő ruhákba öltözött nagy közönség hömpölygött.

A templomban minden helyet elfoglalt a megjelent küldöttségek és a székesfehérvári hitközség sok százra menő tömege. Megjelentek Székesfehérvár szab. kir. városának polgármestere és tanácsosai, Fejérmegyének főjegyzője több tisztviselő társaságában, a körletparancsnok, a városparancs-

nok, továbbá a református egyház képviselőiben a székesfehérvári esperes és presbíter. A fejérmegyeyi izr. hitközségek közül a lovasberényi, moóri és bicskei hitközségek, továbbá a veszprémi hitközség képviseltette magát a rabbijával és előljáróságával. Orgonazugás közben vitték a hitközség patriarchái az ünnepi díszben tündöklő Tóra-tekercseket a templom bejárója elé, ahol az új pap, édesapja, Hevesi Simon dr. főrabbi kíséretében megjelent. Áhítatos csendben haladtak végig az ünneplő közönség sokaságán s foglalták el a frigszekrény két oldalán kijelölt helyeiket. A hitközség főkántora zsoltárba kezdett. Azután az énekkar a magyar Hiszekegyet énekelte el, majd az áhítatos csendben Hevesi Simon dr. lépett a szószékre.

Flam, eléd hozták a Tórást...

Amikor a székesfehérvári izraelita hitközség főrabbi székébe a fiamat beiktatjuk, úgy érzem, hogy a magyar zsidóság történetéből élünk át egy pillanatot. Azért is, mert egy nagy hitközség rábizza lelkének gondjait egy ifju papra, de azért is, mert egy zsidó pap egyidejűleg átadja a maga hivatásának szentségét gyermekének. Ebben a momentumban kifejezésre jut az örök Izrael élete. Megmondotta Jezsás próféta, hogy Isten igéi nem végesek, a természetnek törvényei meg nem szűnnek, amíg a nap sugarai melegítik a földet, amíg a tengerek árjai apadnak és áradnak. És megmondotta, hogy majd ha a nap szétporlik, akkor fog megszűnni Izrael hivatása, de amíg apák átadják gyermekeiknek a szent hivatás tisztét, addig élni fog Izrael a földön. Ez örök fensége és magasztossága hat le most a lelkemre. Itt szeretettel fogadtak, a hitközség vénei elénkbe hozták a szent Tórákat. Látom a lelkeket a hit hatalma alatt és ezt a látványt jól esik látnom. Látom a templomot, szép és nemes épületét a régi templomok formái szerint, látom a hitközséget magasztos örömeiben, hogy papot kapott, itt látom barátaimat hitközségem vezetőit, akik eljöttek, hogy velem együtt éljék át ennek az órának szépségét és mélységét. Látom a város előkelőségeit, akik megértik, hogy mit jelent, ha vallásukhoz ragaszkodó férfiak egy fiatal papot egy ilyen tiszteletreméltó hitközség lelkipásztori székébe iktatnak. És látom az elmúlt időköt is, látom a papokat, akik itt működtek, Zipsert, Natoneket, Kohutot és Steinherz Jakabot a kegyelet aurorelájában, szemük ragyog, amint látják, hogy én az apa átadom hivatásom. Látom az én őseimet, látom a varáni tudós Landsberger Józsefet, a nagyváradi Landsberg Izsákot és szemeim előtt van megdicsőült apám Handler Márkus. Ősz feje felragyog felém és érzem, megdicsőült szelleme megáldja fiamat, amint szent hivatását elfogadja. Ó, látom a ti lelkipásztorokat, a hosszufürlü szőke fiúcskát, amint tanul és tanul és látom, hogy számára mindennél fontosabb a biblia és látom, amint tanul a hajnalodó nappalou keresztül az elboruló éjszakáig. Láttam benne a biblia szeretetét, Isten rajongását, Izrael fenséges megbecsülését. Látom Izraelt történelmi hivatása teljesítésében. Minden hitfelekezet azt mondja, hogy „mi vagyunk Izrael, mi vagyunk Izrael”, akik Isten eszméjét adtuk. De minden felekezet közül mi vagyunk a legrégebb Izrael a földön és ha a szentföldet elvesztettük, szétszakadtunk az egész világon, egyek tudtunk maradni Istenünkben, meg tudtuk cselekedni, hogy átadjuk kincseinket, a bibliát, a bölcsék írásait gyermekeinknek. Látom az eszmét, az Isten szeretetét, a mély, jó, erkölcsi tisztaságot, amely a földön élő embert megnemesíti, kiűrtja a bűnt, a gyűlöletet, erkölcstelenséget, hogy fölébe helyezze az ember dicső fogalmát, a szeretet, az emberek között való harmóniát. Látom ezt az eszmét és látom mily boldogok azok, akik ezt megértik, ezt szolgálják. Ezt az eszmét szolgálja ebben a hitközségben az én gyermekem. Amint Mózes átadta a hivatását a prófétáknak, a próféták a nagy templom mestereinek és azok a rabbinak és évezredek óta száll át a hivatás kötelessége, mesterek avatták fel gyermekeiket papokká, úgy adom át gyermekemnek őseim láncolatához kapcsolódva, hogy szolgálja, hirdesse ezt az eszmét. Kedves gyermekem, átadom a hivatást, hogy itt működj, mint pap tanítsd az ifjuságot, a

Fehérneműek teljes kivételben
Vászonárúk elszűrendő minőségben

FENDRICH IMRE ÉS TÁRSA
órázá
Budapest, IV., Deák Ferenc-tér 3

felőtteknek hirdesd Isten gondolatát és törekedj megnevelni az embert, gyarapítani Isten dicsőségét, lángolóbbra fakasztani szenvedő hazánk szeretetét, fokozni az áldozatkésztségét, előmozdítani az ősi tradíciók tiszteletét.

Fiam! Elébed hozták a Tórá, amelynek mélységeire megtanítottalak. Amikor tanítottalak, szemem előtt lebegett az ősi irás: aki meg akarja ismerni az Istent, az merüljön el az Agada bölcsességében, abban a mélységes filozófiában és etikában, amelyet őseink megörökítettek és korunknak átadtak, hogy abból éljünk és táplálkozzunk. Tanítványaimtól hálás irásokat kapok, sokat, amiért megtanítottam őket, hogy megértsék a bibliát és a talmudot. Talán sikerült elérni azt, hogy téged, gyermekem is megtanítottalak. A szentírást, bölcséink tanításait a lelkedbe véstem és ezeket a kincseket add a hívőknek. Néked megadatott Isten kegyelméből a tehetség, szereztél tudást és a biblián kívül is tanultál tudományokat, foglalkoztál az emberi tudás szépségeivel. Minden ember az 5 lelkiereje szerint érti a betűt, ápd és gondozd tehát az Isten tiszteletét, mélyítsd a vallalósságot, szilárdítsd meg a hitűséget. Fáradj, hogy a te működésed nyomán áldás fakadjon. Te is látod azokat az eszméket, látod őseidet, látod Izraelt, mint végighalad a világ szinpadán, látod az eszme dicsőségét. Menj és taníts, teljesítsd hivatásodat. Isten úgy akarja, hogy otthont találj. Van ebben az órában valami, ami szebb és magaszabb a családi öröm kicsinységénél. Isten úgy akarja, hogy én avassalak föl és én áldjalak meg. Hivom őscimet, legyetek velem megdicsőültek, amikor átadom hivatásom szentiségét. Fiam, áldva légy!

A beszéd alatt a közönség minden tagja könnyekig hatódott meg és a meghatottság akkor vett igazán erőt a zsúfolásig megtelt templom minden megjelentjén, amikor a fiu odament az apjához, hogy átvegye az áldást és aztán könnyektől fuldokolva reáborult az apjára és csókokkal halmozta föl az áldástozó kezeket. A meghatottságtól még reszketően lépett az ifju a szószékre, hogy elmondja avatóbeszédét. Beszédének témáját az ünnepi imakönyvből vette, amely boldognak, boldogtalannak, örömet élvezőnek és szenvedőnek, kételkedőnek és bizakodónak, jónak és rossznak azt mondja: jöjj el hozzám a templomba és hallgasd meg az én tanításomat. Ünnepi fogadalmat tett, hogy tanítója és mestere kíván lenni a tudás szomjazóinak, erősítője a gyöngéeknek, utmutatója a tépelődőknek. Majd így folytatta *Hevesi Ferenc*:

— Tanítani és inteni foglak benneteket, hogy szeressétek ezt a rögöt, amely apáitokat örök pihenőre fogadta, nektek kenyeret ad, szeret és átölel. Szeressétek és ragaszkodjatok hozzá, hozzátok áldozatot és tiszteljétek fájalmában és lesujtottságában. Szívetek minden dobbanása, lelketek minden érzése, agyatok minden sejtje legyen a hazáé. Ha gyűlölet tombol is körülöttetek, ha tajtékos áradat vesz is körül, ha bántanak és csufolnak is benneteket, kiáltásotok: mi meg nem törünk, meg nem változunk, a mi szívünkben ki nem téphető hazánk szeretete, mert a mi vallásunk a lelki-erő, a hűség vallása, nekünk mártírjaink, vértanúink vannak, akik halálok halálát szenvedték, mert igazak, hűségűek és állhatatosak voltak.

Köszönöm apám, hogy pappá neveltél...

Teljes tudatában vagyok bár a reám váró életfeladat nagyságának, mégis lelki bizodalommal és igaz hittel indulok el a pályán, mert első eszmélésem óta a papi hivatás hasonlíthatatlan, isteni fönségét, a zsidó papi élet klasszicitását, egy tökéletes, tiszta vallásosságon épült igaz szellemi és erkölcsi kultúra teljességét láttam magam előtt életpélda gyanánt. *Egy férfit láttam magam előtt, kit Isten rendelt, áldassék az 5 Neve, hogy papja legyen Izraelnek, egy férfit, aki papja Izraelnek, mint Áron és lelki vezére, mint Mózes, százereknek papja, pásztora, aki kifogyhatatlan szeretettel és bölcsességgel oktatja, inti, kalauzolja, segíti, segítézi, támogatja, vigasztalja, békíti, vezérli a hozzá sereglő sok-sok vérszódó zsidó lelket, az egész magyar zsidóságot, aki szóval,*

*tollal és tettel küzd ügyünkért az élet, aki minden életre-
rezenő zsidó vallási, kulturális és védelmi megnyilatkozás-
nak eszmeforrása, aki életadó intézmények sorát teremtette
meg, aki végtelen vallásosságával, szent idealizmusával, cso-
dás életismeretével, beláthatatlan tudásával, szívének és el-
méjének candidus tisztaságával életproblémákat oldott meg,
aki egy kiszikkadt lelki városnak élő, érző szíve, aki egy
szerencsétlen, fásult nemzedékben magasra lobogtatta fel a
hitnek tündöklő fátylóját, aki a vallási eszmét a filozófia
örök, rendíthetetlen suprema lex-évé varázsolta gondolkodó
hívői előtt. A legnagyobb tanítómnak, Atyámnak példája áll
előttem és az ő útján haladva, hiszem, hogy méltón teljesí-
tem hivatásomat. Három nemzedéken át hozzám öröklődött
családunk papi szelleme és ez a szellem, ez a tűz, ez a láng
késztet engem áldozatkész munkásságra. Bocsásd meg nekem,
Apám, hogy ezen órán szót ejtettem Rólad, ámde tuláradt
szívemen az érzés és bensőm égette, mint a tűz, hogy kény-
szerítem szeretetem és hálám szavait elrebegni. Köszönöm
neked, Apám, hogy homlokom im a te áldásod illette, hogy a
te igéd avatott az életre, köszönöm a szent szellemet, melyet
a te tanításod sugárzott reám, köszönöm, hogy meggyőződést
plántáltál belém, mert a te áldásod, a te tanításod, a te hited,
a te avató szellemed a szent kenet, mely hivatásom sikerét
biztosítja. És köszönöm neked, aki egyik fiad a hazának ál-
doztad, hogy engem, másik fiad, a vallási eszmének szentel-
tél és fogadom, hogy minden erőmmel enyhíteni fogom
szülői szívetek rejtett fájalmát.*

Néktek pedig, Hívőim, ígérem, hogy küldetésemet Atyám szent papi szellemében fogom teljesíteni egy életen át.

Az Isten áldása legyen működésünkön; az Ő segítségével indulok el az ösvényen. Legyen velünk a Mindenható. Amen."

A pompázó ékesszólásu beszéd óriási hatást váltott ki, percekig néma csend töltötte be a templomot, ahol a leg-szebb zsidó ünnep folyt le, majd a főkantor elmondta a Mincha-imát és az emlékezetes ünnepség a Himnusz eléneklésével véget ért.

A templomból a közönség a székesfehérvári kereskedők csarnokába hajtatott, hol a küldöttségek hossza sora üdvözölte Székesfehérvár új főabbiját és kérte támogatását. A veszprémi, móri, lovashereyi, bicskei hitközségek nevében *Hoffer Ármín* veszprémi főrabbi, a székesfehérvári iskolaszék és tantestület nevében dr. *Vermes Mihály* és *Fodorné-Gál Franciska*, a nőegyesület és krajcáregylet részéről dr. *Löwy Károlyné*, a székesfehérvári orthodox izr. hitközség nevében *Heinrich Ármín* főrabbi, az Omike részéről *Somogyi Ákos*, a fehérvári Talmud Tóra nevében *Basch Adolf*, a hitközség tisztviselői képviselőiben *Fodor Mór* titkár, a Deborah leányegyesület nevében *Lánczi Gizella*, a Juda Halévi önképzőkör részéről *Kovács János*, az Országos Rabbiképző Intézet növendékei nevében *Nobel Izsák*, a zugló izr. nőegylet nevében *Rottenstein Mór* né üdvözölték a főabbit. A küldöttségek sorában megjelent a tizenegyedik községkerület vezetője, dr. *Heumann József*, ki így kezdte beszédét: *Morituri te salutant!* Egy haldokló zsidó szervezet, a kongresszusi szervezet nevében jöttem, mely már elkorhadt és felmondta a szolgálatot. Hatalmas beszédben *Heumann dr.* az új pap közreműködését kérte arra, hogy a magyarországi zsidóságnak egy olyan szervezete épülhessen ki, amely igazi összefoglalója és kifejezője legyen a magyar zsidó érdekeknek.

A küldöttségek felvonulása után többszáz terítékű bankett adott a hitközség az új pap és vendégei tiszteletére. Itt a felköszöntők sorát *Zavaros Aladár dr.*, Székesfehérvár polgármestere nyitotta meg, aki a város új polgárát üdvözölte *Hevesi Ferenc*ben.

Abrahámsohn Márk budapesti főkantor gyönyörű éneke és több más felszólalás után az ünnepi lakomára egybegyűlt közönség fölkerkedett, hogy a pesti vendégeket az állomásra kísérje.

BELVÁROSI SELYEMVÁSÁR

IV., FERENCIEK-TERE 4. SZ. (Irányi-utca sarok)

Őszi divatujdonságok Velour-Chiffon, Velour-Chiffon-Bröche, Marocain, Gyönyörű színdrnyalatok
Crep de Chine, Crep-Georgette, Brokátok stb.

Sátorok ünnepe

I.

Sátor.

Mint minden évben őszi hervadáskor,
ma is felültjük sátorunk falát:
törékeny deszka, rozszant lomb tetője
s a csillagfény besüt a lombon át.

Az ezeréves vándorút porától
oly bágyadt már a szív, a láb, a kar:
ülünk a rozszant sátor belsejében,
kint zúg a szél és bömböl a vihar.

Az őszi szél a lombot megcibálja
s a lomb riadtan, fázva megremeg,
Izrael árva sátrát ostromolja
az elvakult, a vérengző tömeg.

És nő a vész. A falak már ropognak,
sötét szitoktól terhesül az éj —
S nekünk más semmink, ó, de semmlink sincsen:
csak felnézünk a csillagok közé...

II.

Csokor.

Meg van írva, hogy vegyetek magatoknak aranyalmát
sápadtjényűt, hűdárjának dús gyümölcsét, boldogan.
És melléje pálmájának ágait is illesszétek
és a mirtust, melynek olyan békés, csöndes színe van.

Fűzetek hozzája fűzet pataki fűzkoronából,
amely olyan hűn kíséri az út fáradt vándorát.
S örvendjete hozzá boldog, békés örömujjongással
Isten fényes színe előtt hét ünnepnapokon át!...

Igy van írva... S mire feljön az ünnepnek halvány holdja,
mi reszket a kezetekben az idei szukkoszon?
Érett aranyalma helyett gyászszák fekete magzatja,
melynek húsán át a szellő, mint a halál, úgy oson.

Jaj, csak a fűz, az maradt meg tarlott kertünk bokrai közt,
ez maradt meg örökbúsan s együtt hajlik meg velünk:
Sorsunk előtt, mely a bánat s életünk előtt, mely megholt —
örök könnyező zsidóknak örök csokorunk minkünk!

SOMLYÓ ZOLTÁN.

Ahonnán a zsidókat kikergették

A német könyvkereskedések kirakataiban új regény érdekes, zöld címlapja vonja magára figyelmünket. A rajz hegyek tövében elterülő várost tár elénk. A piros háztetők közül kiemelkedik a Stephanskirche és a Riesenrad. A város: Bécs. A városfal kapuja tárva-nyitva, s a kapun végeláthatatlan embertömeg kigyózik, bőröndökkel, csomagokkal felszerelten kifelé. Akik elhagyják a várost: Bécs zsidói. Hugo Bettauer arról írt regényt — ein Roman von übermorgen — hogy mi lenne Bécsből, ha megvalósulna a bécsi Budaváriak álma és zsidóllanítanak a várost, sőt: Ausztriát. A regény a könnyű, szórakoztató olvasmányok közé tartozik, lehet: ezért lett példátlanul népszerű. Bennünket nemcsak tárgya miatt érdekelhet, hanem azért is, mert kiderül belőle, hogy a bécsi antiszemitizmus, a bécsi „fehér bolsevikiek” lázálmai szakasztott olyanok, mint a fanglereké, budaváriaké, avarffyaké s hogy az antiszemita izgatások szimfóniájának partitúrája Bécsben pontosan úgy szól, s olyan hatásokkal dolgozik, mint Pesten. A regény azzal kezdődik, hogy a kancellár: dr. Schwerfeger keresztülviszi a parlamentben a zsidók elleni törvény (Antijudengesetz) megszavazását. Az antiszemita kitérő örömmel fogadják. Mindenki szemében szálka a zsidók „mérhetetlen gazdagsága”, mindenki őket okolja a drágaságért és „tulsulyukat” egyenesen elviselhetetlennek érzi a keresztény társadalom.

Ki kell őket kergetni a kis Ausztriából, amely még az osztrák... faj számára is csak alig tudja garantálni a megélhetést.

— Nem mondom én, hogy a zsidó nem értékes elem — véli Schwerfeger — de jelenléte veszélyes ránk.

A nagynémet párt vezetési: Wondracsek és Jiracsek faj szempontból bírálják a javaslatot és el vannak tőle ragadtatva. A nagynémet Wondracsek (vesd össze: a fajmagyar wolfenau Wolff) könnyek között rebegi:

— Wotán (az ónémet istennője) szelleme is megszállott bennünket.

A zsidók kiutasításának törvénybe iktatása ellen egyedül csak a szociáldemokraták tiltakoznak. A javaslatot nagy többséggel megszavazzák és ritka puritánsággal végre is hajtják. Akadnak ugyan tragikus epizódok is — Bécs költője, aki zsidó, nem tudja elviselni, hogy el kell hagynia a várost s öngyilkos lesz — nagy általánosságban azonban a zsidók minden különösebb megrázkódtatás nélkül viselik el kiutasításukat. Az eset nincs hijával az érdekes bonyodalomnak. A zsidók ugyan eltávoznak, az osztrák vállalatok azonban a rossz osztrák valuta következtében, olyan külföldi pénzcsoportok kezére jutnak, amelyek tőkései: zsidók. Minthogy a kiutasítási törvény faji alapon készült, a tekintélyes antiszemita nem jelentéktelen százalékát is sújtja. Kiderül, hogy az antiszemita sajtó munkásainak több, mint fele zsidó eredetű, s ki kell utasítani tizenkét keresztényszocialista vezérférfiut is, akiknek ereiben zsidó vér csörgedez. Az osztrák hercegérsek sógornője is zsidó, nővérét pedig szintén zsidó vette feleségül. Öminenciáját a törvény ilyen módon családjától fosztja meg... Mégis végrehajtják. A keresztény lakosság leirhatatlan ujjongása közepette hagyják el a zsidó vonat Ausztriát. A zsidók távozása csakhamar érezteti hatását. A zsidók eltávóztatása megöl egy csomó iparágat. A megmaradt lakosság puritán erkölcsű. Cugos cipőt visel. Nem beretválkozik. Szakált növeszt. Dirndl-ruhát ölt. Loden kalmat tesz a fejére és lodengallérba burkolja magát. Operába nem jár. A színházakról leszokik, minthogy a zsidó vallású szerzők kasszadarabjai lekerülnek a műsorról, a klasszikusok pedig nem érdeklik. A vendéglők, a kávéházak, fodrászok, kozmetikai intézetek, a divat műhelyei, a szép könyveket kiadó vállalatok látogatók, megrendelők, fogyasztók nélkül maradnak. A régi ragyogó császárváros elveszíti színét, fényét, pompázó gazdagságát. És százezerszámra válnak munkanélküliekké azok a munkások, boltosok, vállalkozók, akiket a luxus éltetett. Az export egyre csökken, a fogyasztás összezsugorodik, a munkanélküliek segélyezéséhez szükséges összeg folyton nő, Bécs vezető szerepét a tőzsdén, a kereskedelemben Prága veszi át, az osztrák korona ismét zuhan, a drágaság egyre fokozódik. Kiderül, hogy rengeteg ember élt a zsidókból, akiknek a szerepét a kereskedelmi és bankéletben nem tudják betölteni a „fajtiszta” osztrákok. A nagy üdülőtelepek, fürdők, szanatóriumok is becsukhatják a kapukat, mert az ő vendégeik javarésze is zsidókból került ki. A Semmering, a stájer nyaralótelepek népe, amely azon gazdagodott meg, hogy terményeit drágán tudta eladni a nyaraló zsidóknak és a nyaralótelepek vendéglőseinek és személyes szolgálatait is bőkezűen fizették meg, az osztrák parasztság is keservesen érzi, hogy nincs, aki könnyű kézzel és sokat költsön.

— A zsidókkal együtt a jólét is eltávozott Ausztriából! — állapítja meg a semmeringi polgármester. — Még néhány év és keresztényeknek ugyan kitűnő keresztények leszünk, de a szegénységben sem akad majd párunk.

Az új választásokon az antiszemita pártja csúfos vereséget szenved, két évvel a számkivető törvény meghozatala után a törvényt hatályon kívül helyezik és tárt karokkal, boldogan, ujjongva fogadja vissza Bécs, akiket elkergett: kedves zsidóit.

— Szörmekabátok jutányosan Breittfeld szűcsnél, IV. Váci-utca 10.

Mérő Jenő Butorgyára, Budapest, VII., Rózsa-utca 22. sz.
Kizárólag elsőrendű butorok.

„Sixtus” védjegyű. Minden hölgynek szennződés! Kipróbálható költségmentesen, vételkényszer nélkül
Paróka, PÜRCHER és FRITSCH UTÓDA FRITSCH VENCEL hölgyfodrász és hajművészeti műterem
Budapest, V., Borostyán-utca 1. sz. (Gerbeaud-palota.)

Bethlen

Bethlen István gróf a legrejtélyesebb államférfiu, s amíg nyilatkozatai állandóan tele vannak külső ellentmondással, eredményei az abszolút egység képét mutatják. Bánffy óta nem volt magyar miniszterelnök, akitől több liberális nyilatkozatot halottunk volna, s aki nemesebb veretű fogalmazást tudott volna adni a liberalizmus szintizta igazságainak. Bethlen elméleti liberalizmusa mellett olyan jogfosztás nehezedik reánk, melyre még nem volt példa a magyar zsidóság ezresziendős történetében. Az intézményes üldözés soha olyan elszánt és öntudatos nem volt, mint ma. Így áll a helyzet és így talál bennünket Bethlen István gróf legújabb két nyilatkozata. Az elsőt a *Deutsche Allgemeine Zeitung* részére tette és ebben megállapítja, hogy Magyarországon faj és vallás szerint semmiféle különbséget a polgárok között nem tesznek. A másik nyilatkozatot befelé teszi a miniszterelnök. Ebben a Gömbös-féle koncentrációt helyesli és magáévá teszi. A miniszterelnök nyilatkozata egészen szokatlan és csodálatos hatást váltott ki. A liberális lapok egyértelműen megállapítják, hogy Bethlen nyilatkozata megölte a reakciót. A koncentráció lapjai ugyanezzel az egyértelműséggel megállapítják, hogy a miniszterelnök állásfoglalása megölte a liberalizmust. Mi az igazság itt? Mi azt hisszük: egy miniszterelnök, aki nem itéli el ezt a koncentrációt, aki helyesli és feltételekkel elfogadja, tudomásul veszi, az a miniszterelnök reakciós, az halálos ellensége a magyar zsidóságnak, attól szenvedéseink és üldözésünk megszüntetését nem várhatjuk.

A miniszterelnök különböző nyilatkozatai mellett az a helyzet képe, hogy a magyar zsidóság sorsa egyre, fokozatosan és most már rohamosan rosszabbodik. A védtelenség érzését soha olyan erősen nem éreztük át, mint ma, amikor a miniszterelnök a jogbiztonságot hirdeti. A numerus clausus soha olyan kegyetlenül, szűkkeblően és a törvény legrosszabb indulatu értelmezésével nem hajtották végre, mint most. Ehhez járul a legújabb rendelet, amely a zsidók tömeges kiutasításával történelmi méretűvé súlyosbitja az utolsó évek szerencsétlen zsidóüldözését. Ugyanakkor történik mindez, amikor egy német reakciós képviselő, Stresemann Boroszlóban azt a kijelentést tette: „*Meg vagyok győződve, hogy Bismarck a mai külpolitikai helyzetünkben a legélesebben állást foglalt volna a politikai antiszemitizmus veszedelme ellen.*” Ebben az időben és Bethlen István gróf miniszterelnöksége alatt gyengítjük állandóan belső és külső helyzetünket a politikai antiszemitizmus és intézményes üldözés rettenetes kétélű fegyverével.

Numerus clausus és kiutasítási rendelet. Csokorba kötjük Bethlen gróf liberális beszédeivel. Ez a csokor: a mai helyzet szomorú jelképe . . .

Igazsága van Prohászkanak

A székesfehérvári főrabbi-aválás ünnepe előtt a hitközség küldöttségileg jelent meg Prohászka Ottokárnál, hogy ősi szokás szerint őt is, mint egy más felekezeti főpapját, meghívják erre a felekezeti jelentőségű eseményre. A püspök nem fogadta el a meghívást és így válaszolt:

— Nem jöhetek el, mert nekem az az elvem, hogy minden pásztor maradjon meg a maga nyájánál.

Mi ritkán adunk Prohászkanak igazat, ebben az esetben azonban mégis egyetértünk vele. Igazat adunk neki — ezuttal másodszor. Először akkor adtunk neki igazat, amikor a kitérteket a zsidóság szeméjének nevezte. Ezuttal is igazat adunk neki. Valóban: minden pásztor maradjon meg a maga nyájánál. Prohászka nem megy el a székesfehérvári rabbiavatásra, viszont a székesfehérvári hitközség ne menjen el máskor Prohászkaéhoz. A zsidó hitközségek általában ne deputációzzanak az átutazó püspököknél, ne alázkodjanak meg, ne végezzenek Márton-napi instanciázásokat és ezentul egyetlen zsidó hitközség se vezessen hódoló küldöttséget Prohászkaéhoz, ha véletlenül átutazik a városukban. Igaza van Prohászkanak: minden pásztor maradjon meg a maga nyájánál.

Egy zsidó politikus emlékei

Írta: Szatmári Mór.

II.

A tárgyalás első napjának estéjén az egész redakció készenlétben volt. Őten a táviró hivatalban másoltuk a nyiregyházi táviratokat, miket a gyorsroda küldött. Ez a munka órákig tartott. Az éjjeli szerkesztőség a „Franklin” egyetemutcai épületében volt. Tíz óra után valamennyien ott voltunk. Vártuk az Efendi táviratát. Milyen lesz? Nyilván sokat kell rajta módosítani, mert ki kell hámozni az antiszemita tendenciából. Éjjeli 11 órakor megjött az Efendi több száz szavas telegrammja. Seffer László, a segédszerkesztő, gyakran a fejét csóválta, mikor olvasta.

— Efendi megzavarodott — mondotta epésen.

Azután hangosan felolvasta a „Kép”-et. Ámulattal hallgattuk. Teljesen filozemita izü volt. Mesteri vonások, frapárs ecesvonások, a kitünő íróművész találó rövid jellemfestései a vádlottakról. Scharf Móríc koronatanuról, özv. Solymosinéről, Eötvös Károly fővédőről, Korniss elnökről, meg a hallgatóságról. Végződött ezzel: express levélben tárca megy.

A redakció keresztény tagjai vicceket csináltak Efendiről. Hová lett belőle a nagy antiszemita? Ugy látszik, nagyon megdolgozta Eötvös Károly. Talán valami szép zsidóasszony is van a játékban. Szóval meglepetés volt számunkra. De még nagyobb meglepetés volt a másnap éjjel megérkezett expressz levél, melyen Efendi a tárgyalás első napjának benyomásairól írt tárcáját küldötte el. Kisérő levél is volt mellette, mely Seffernek, a segédszerkesztőnek szólt.

— Arra kérlek — írta — hogy ezt a tárcát adjátok ki a nevemmel. Így nagyobb lehet a hatása, hiszen rólam tudják, hogy antiszemita vagyok. Azaz, hogy voltam. Amit megírtam, erős hittel és meggyőződéssel írtam. Mert édesapám emlékére mondom: özv. Solymosiné elvetemült... Scharf Móríc pedig betanított szajkó.

A tárca kéziratát én olvastam fel. Béliának gondos, gyönyörű írása volt. Mint apró gyöngyszemek, úgy sorakoztak a betűi — törlés, vagy javítgatás nélkül. Soha tőle szebb munkát nem olvastam. Nyílt állásfoglalás volt ez már a zsidó vádlottak mellett, a vádnak és a vádlóknak hol kiganyolásával, hol meg könyörtelen elítélésével.

Efendi tárcája nem jelent meg az Egyetértésben. Baj lett volna a közléséből. Ilyen egyenes állásfoglalás akkor még ártott volna a lapnak. Hiszen amugy is már sok előfizető küldötte vissza azzal, hogy „fokhagymaszagu ujság”. — „Nem kell zsidólap” s több efféle izléstelen megjegyzéssel.

És attól fogva Efendi minden nap pontosan küldötte a távirati „Képek”-et. Következtesen filozemita tendenciával, úgy hogy egyik keresztény munkatársunk „tompította” a hangjukat.

Efendit filozemítává formálta át a tisztaeszlári tárgyalás. Mikor a nagy pör véget ért és Efendi hazajött, megokolta a benne végbement változást. Elmondotta, hogy összes jó érzései lázadóztak azok ellen a dolgok ellen, miket Önodyék az első naptól kezdve elkövettek, azon a rettenetességen, ahogy Scharf Móríciból koronatanut gyártottak s azon a sok ocsmányságon, amivel az ármány az igazság fölé törekedett.

Annál a nagy befolyásnál fogva, melyet Efendi egyénisége mindazokra gyakorolt, akik vele érintkeztek, nem is maradt hatás nélkül az ő állásfoglalása ujságíró körökben. A legtöbb kollegát meggyőzte az antiszemitizmus oktalanságáról. És filozemita maradt haláláig. Sok hányattatáson ment keresztül, mert hosszabb időközön át élt nagy sanyarúságokban, de később komolysága megállapodott. A „Pesti Hírlap”-nál megszabadult az anyagi gondoktól és nagy odaadással, szorgalmasan dolgozott. „Esti Levelei”-vel új műfajt teremtett. „Száj-ról-szájra” című könyve pedig nagy és mély kutatások eredménye. Bátor szókimondása miatt, mely az „Esti Levelek”-ben nyilvánult, sok éles polemikája volt és többször a zsidóügy védelmében tüzött össze az antiszemita akarnokokkal. Korán halt meg. A nemzet korán veszítette el benne a nagy szellemi kincsét.

BATIK és kézfestésű lámpa-**SELYMEK** gyönyörű mintákban. Crepe de Chine, Georgette, Maroquienek, Brokátok a legolcsóbban
LEFRONITS MÓR SELYEM-ÁRUHÁZBAN, Budapest, IV., (Belváros) Hajós-utca 12-14. sz.

Ivánfi

A haja fekete volt, mint a szén, a szemében új, ismeretlen tüzek csillogtak, nemes metszésű arcúle hajdani skóciai grófokéhoz volt hasonlatos. A tizenhétéves kis Weiszbrunn Ignác itt járkált a régi Pesten, mint magányos kis vándor, szomjas minden szépségre, művészetre; a művészet új papjának ígérkezett s azzá is lett.

Vagy negyven évvel ezelőtt, délelőtt a szinitanoda padjait koptatta, s mikor az este fekete palástjával jelezte érkezését, beült a Nemzeti Színház karzatára, s itt leste a színes szavakat, amik a szinpadról mámorítóan szálltak feléje.

Amikor a szinitanoda utolsó évfolyamát is elvégezte, meghívást kapott a győri színházhoz. De mielőtt összekapolta volna holmiját, még felment Paulay Edéhez, a Nemzeti Színház igazgatójához, aki atyai jósággal viselkedett az ifjú zsidó művész iránt. Paulay egyszerűen és röviden csak annyit mondott neki, hogy később majd számít rá a Nemzeti Színháznál.

Egy reggel levelet kapott Ivánfi. A levelet Paulay írta és az állt benne, hogy pénteken, szombaton és vasárnapon játszani fog a Nemzetinél. Ivánfi megszállt a hirtelen örömtől, szaladt pénzt szerezni. Mert nagyon szegény ifjú volt ekkor Ivánfi, hasonlatos Gorkij Maximhez, akit pedig nem igen kedvelt ez a nagy művész, hallatlan fogékonyságával a sulyos, nagyvonalú klasszicitás iránt. Végre szerzett öt forintot. A vonat (harmadik osztályon) négy forint és nyolevan krajcárba került, husz krajcár maradt még lóvasutra és szivarra.

A vendégszereplés fényesen sikerült. Másnap Paulay magához kérte. Az öreg igazgató végigmérte a szobát, megállt Ivánfi előtt:

— Hát nézze, fiam — én szerződtem magát — de egy feltétel alatt.

— ? ?

— Nézze csak, — s a színház udvarára mutatott — ott azon az árnyas padon ül Náday és Vizváry. Menjen le hozzájuk, kérje meg szépen őket, hogy vigyék el magát Tóthfalussyhoz, a józsefvárosi plébániára. Keresztelkedjék ki!

És Ivánfi előtt felesillant a jövő gyönyörű panorámája... Szerződtes... a Nemzeti szinpada, ahol Ujházi, Vizváry, Nagy Imre és Jászai Mari lehet a partnere... De eszébe jutott az öreg Weiszbrunn bácsi is, aki reggelként téliin-nel imádkozott.

Tétovázolt... Aztán visszatolta a szerződést... Nem írta alá...

Lelki alkatában, életnézésében, az egész nagy világlátásában tipikusan és maradék nélkül zsidó volt. Kedvvel és szívesen játszott zsidó szerepeket. Shylock-ja klasszikus és páratlan a magyar színészettörténetben. Az ő alakításában a velencei uzsorás maga a megbántott, kifosztott és megalázott fajta. Egy mozdulatával az egész bélyeges sereget életre keltette.

De hát hosszú az út addig, amikor ő a Nemzeti Színházban eljátszhatta Shylockot. Kiment Párisba, ahol Mounet Sully, a Comédie nagy hagyományainak őrzője, Londonba, ahol Sir Henry Irving vette atyai pártfogásába az ifjú színészt.

Koplalt, küzdött, szenvedett sokat. A vallásáért, mert már ez időben régen játszhatott volna a Nemzetiben, ha kitér. De ő inkább aludt a Rajna egyik hidja tövében mint zsidó...

1893-ban Londonban érte Paulay sürgős távirata, amellyel az igazgató meghívta őt a Nemzeti Színházhoz. Ivánfi hazajött s október 4-én eljátszotta Derblay Fülöpöt a Vasgyárosból. Az előadás után Paulay 1600 forint évi fizetést ajánlott fel neki, de kitérés feltétele alatt. Ivánfi nem engedett. Végre is Paulay dühbe jött:

— Na, írja alá, nem kell kitérnie, maga, maga, maga zsidó...

Amikor Ivánfi figyelmesen elolvasta a szerződést, látja, hogy a megbeszélte gúzsánál 800 forinttal többet, 2400 forintot kap.

Ennyire meghalotta Paulayt az, hogy Ivánfi makacsul ragaszkodik hitéhez.

25 évvel később, jubileuma alkalmával, így írt egyik főrabinkhoz:

... És tessék arról meggyőződve lenni, hogy jó zsidó leszek és életem végéig, mint zsidó fogok élni...

Mikor ezt írta, már kitért zsidó volt.

Miért tette?

Az érvényesüléseért nem keresztelkedett ki. Hiszen társai felajánlották neki az állam első színházának igazgatását és nem fogadta el.

De hát akkor miért?

Mint keresztény halt meg. Ez volt az utolsó szerepe. Ha az üldözött hithez tartozóként költözik el, ünnepeljük a nagy zsidó művészt. Az utolsó kis falusi zsidó szatócs házában is összedobbannak a szívek érte. Lehetett volna egy kis közösség legnagyobbja; így csupán egy szem lett a nagy láncolatban.

Zsidó sors.

Kellér Andor.

A bécsi diákok jalkiáltása

Zsidó Testvéreink!

Mi, a Bécsben nyomorogva tanuló diákok, tudjuk, hogy sulyos helyzetünk nem ismeretlen sem az Egyenlőség, sem a magyar zsidóság sok szenvedésben összekovácsolt összességére előtt. De most, hogy ismét segítséget kérve fordulunk hazafelé, megint képet kell küldenünk állapotunkról, le kell rajzolniunk azt a sötét, éhes és szédelegve kopláló diákéletet, amire itéltünk, hogy miért, annak az igazságát sohasem fogjuk megtudni. Ám az ítélet mégis megvan s nekünk küzdünk velük s akarunk is küzdeni, nehogy azt higgyék, hogy hazánkból és otthonunkból való elkergetéssel, a nyomorba süllyesztéssel megöltek bennünket s akaratunkat is, a tanulás célja felé való haladásnak; nehogy azt képzeljék, hogy az ítélettel örökre kettészelték az ambíciókat és a tanulni akarásunkat. Pedig igazán nagyon, nagyon nehéz a mérhetetlen küzdelemmel teli életünk.

Mintegy háromezren vagyunk itt beiratkozva a különböző fakultásokra és a 300 közül talán egyetlen egynek sem volna ma módjában, hogy az új tandíjakat megfizesse.

Egy szigorlat mérhetetlen pénzbe, 250.000 koronába kerül, az új szemeszterre való felvétel pedig 600.000—1.000.000 o. korona, olyan számok, amik előtt letörve állunk napokig, amikre gondolni is alig mertünk, amiket nem hittünk addig, míg el nem jött a terminus a fizetésre. Ilyen összegek fenyegetnek bennünket akkor, mikor szerény Menza-ebédünket — amely háromnegyedrészben az amerikai zsidók jóvoltából ingyenes — is alig tudjuk megfizetni. Ilyen összegek fizetése fenyeget bennünket akkor, amikor boldogok vagyunk, ha hajlékunkért az 50—60.000 osztr. koronát meg tudjuk fizetni. Pedig a Menza nagyon szegényes s a lakásunk nagyon sötét, még nappal is, a villany pedig rémdrága. Nem panaszkodunk és nem kesergünk, csak az életünk fényképét küldjük; amikor le kell írunk, hogy egy darabka kenyér 1600 korona s ma, amikor semmink sincs, éhesek, rongyosak és testben elnyűttek vagyunk, szédülő fejekkel járunk s mégsem félünk, mert ártatlanul vagyunk idevetve és az igazság volt és lesz a testi erőnk kenyere és hisszük és tudjuk, hogy segíteni fognak magyarországi testvéreink ebben a nehéz küzdelemünkben. Azért nem is írunk tovább semmit kifogyhatatlan szenvedéseinkről.

Az Egyenlőséget és közönségét kérve kérjük, segítsen bennünket szigorlatunk elvégzéséhez. Adja tudtul még egyszer magyar zsidótestvéreinknek kérelmeinket, hogy nézzenek felénk és érezzenek velünk, úgy, ahogy sorsunk igaztalansága megkívánja.

Vajha könyörgő szavaink méltó visszhangra találjanak testvéreink nemes és önfeláldozó szívében! Maradtunk zsidó üdvözlettel

Wien, 1922 szeptember 26.

Weisz Márton,
helyettes elnök.

— SZÖRMEKABÁTOROK nagy választékban, javítást, átalakítást vállal GROSZ és BODNAR szücsök, VI., Szondy-u. 9.

ELŐSZOBABUTOROK

konyhaberendezések, gyermek- és leányszobabutorok nagy raktára. HAVAS (Kohn) FÜLÖP asztalosmesternél, Budapest, VII., Rózsa-u. 20. Telefon: J. 2—45

Jom-kippur

Talán még sohasem volt olyan szépséges és felemelő Jom-kippurja a budapesti zsidóságnak, mint a mostani. Csodálatosan mély áhitat töltötte el a lelkeket: a magyar zsidóságnak az elmúlt három esztendőben elszenvedett mártírúma fejeződött ki ebben a rendkívüli áhítatosságban. A templomokat óriási, szinte beláthatatlan tömegek töltötték meg, hely nem maradt üresen. Kol-nidré estéjén magában a dohányutcai templomban tizezernél több hívő gyülekezett össze és Jom-kippur napján a két istentiszteleten (ingyenes istentisztelet is volt közlisztviselők számára), 16.000 ember jelent meg a templomban. Kol-nidré estéjén a templomból hazavonulók serege példátlan felvonulást mutatott. Az óriási tömeg büszke lelkesedéssel töltötte el a vallásos zsidó emberek lelkét, felébresztette azt a gondolatot, vajjon lehet-e ezt az Istenben hívő, áhitatos embersokaságot a gyűlölet eszközeivel üldözni, lehet-e megalázni azt a sok-sok ezer embert, akik így biznak Istenben és így megtartják vallásuk parancsolatait?

A dohányutcai templomban felemelően szép istentiszteletet tartottak. *Lazarus* főkantor énekelt és *Licht* kantor is rendkívüli módon emelte az istentisztelet fényét. Kol-nidré este *Fischer Gyula dr.* főrabbi mondott ragyogó beszédet, Jom-kippur napján pedig a mazkir alkalmával mélyeséges bölcseségű, szárnyaló beszédet tartott *Hevesi Simon dr.* főrabbi. A középkori pajtán remek imadarabját citálta és fordította. „*Chozusz umaufész . . .* mi adtuk — ugymond — a világnak a látomásokat, a proféciákat, a csodákat a tisztaságot és ezért gyalázat a nevünk, vádolnak bennünket.“ Ha gyűlölet is a nevünk és ezer oldalról hallatszik a vádaskodás, mi a *martirok és szentek népe vagyunk* és a magyar zsidó vértanúk vérére hintem ma reátok, amint vért hintett az oltár mellől a jeruzsálemi templom főpapja.“ Szem nem maradt szárazon, kitörő zokogás hallatszott át a templom csendjén czeke a szavakra.

A Tóra elé hívott férfiak közül *Bettelheim Mór* egy-millióháromszázezer, *dr. Justus Zsigmond* ötszázezer koronát ajánlott fel s kétszáz-háromszázezer koronát adtak a következők: *Kovács Géza*, néhai *Kohn Sámuel* főrabbi fia, *sámsoni Berger Miksa*, *Kálmán Henrik* bankigazgató, *Vida Jenő* vezérigazgató, *Balabán fivérek*, apjuk, *Balabán Adolf* emlékére, *Nagel Marcell* és *Fischer Géza*. A hitközség előjárósága szintén megjelent a Tóra előtt, szintén nagy adományokat ajánlott fel. *Wertheimer Adolf* százezer koronát ajánlott fel, amiből 50.000 korona a külföldi diákoknak jutott, *Kaszab Aladár* százhuszezer koronát, *Ledermann Mór* kétszázezer koronát és *Kohner Adolf báró* százötvenezer koronát adományozott. Kisebb adományokkal egész sora a férfiaknak szerepelt. A templomban ott volt a zsidóság minden rétegének képviselője, a hitükhöz hű maradt bárói családok fejei, *Kohner Adolf báró*, *csepeli Weiss Manfréd báró* és *Wolfner Tivadar báró* s ott volt a magyar zsidóság nesztora, a 86 éves *Mezei Mór* is.

A *Rombach-utcában* az engesztelőnap iistentisztelet a tradicionális formákban a legnagyobb melegséggel folyt le. A hétfői napon jelenvolt az istentiszteleten *Lederer Sándor dr.* hitközségi elnök, ki meleg elismerését fejezte ki *dr. Adler Illés* főrabbinak ragyogó szép beszédéért, *Abrahámsohn* és *Jakobovits* kántoroknak, valamint a buzgó templomi előjáróknak. A Kol-nidré-est vendégei közt ott láttuk *Bródy Sándort*, *Vészi Józsefet* és a közélet más előkelőségeit. A jótékonyág impozáns módon nyilvánult meg, hétfőn *kétfmillión felül adományoztak a Rombach-utcai templomban*. Csaknem minden intézmény részére jutott egy-egy újabb tekintélyes alapítvány, azonkívül nagyobb összeg jutott a külföldön tanuló zsidó diákoknak. *Friedmann Ernő*, az Angol-Osztrák Bank igazgatója nagyobb adománya során 25.000 koronával megemlékezett a zsidó egyetemről és néhai atyja, *Friedmann Ödön* emlékére 50.000 koronás alapítványt tett az izr. tanítóegyesületnél. Az adományozók között szerepelt egy *Amerikába szakadt hittestvérünk, Mr. Ruznyák Sam* (Chicago), aki negyedmillió koronát ajánlott fel jótékony célra. A dolláron is tultett ismert jószívűvel *Schlanger Mór*, aki 400.000 koronás adományában csaknem minden intézményről bőkezűen megemlékezett.

A zuglói (Hajtsár-ut 117. sz.) hitközségi templomban az idén a fennnapi iistentisztelet a szokottnál is fényesebb keretek között folyt le. Az ájtatos hívők a templomot zsúfolásig megtöltötték, akik pedig kiszorultak, az előcsarnokból hallgatták végig az iistentiszteletet. *Farkas Emil* főkantor végezte a szertartást, *dr. Láczer Dénes* rabbi pedig magasröptű szónoklatával könnyekig meghatotta az ájtatos hívőket. A Tóra előtt nagy áldozatkésztséget tanusítottak a hívők.

A súlyos csapástól mélyen megrendülve közlöm, hogy szeretett férjem, atyánk, fiunk, illetve testvéreink

Dukes Ármin ur

a Dukes és Herzog cég bolttagja

életének 49., boldog házasságának 21. évében rövid szenvedés után hirtelen elhunyt. A legjobb férjet és atyát veszítettük el vele, aki fáradhatatlanul dolgozott és áldozta fel magát a magunk és hozzátartozói boldogságáért. Egy, a szó igaz értelmében vett nemesszívű embert veszítettünk el, kinek távozása sajgó és soha be nem gyógyuló sebet ütött szívünkön.

Drága halottunkat október 4-én, szerdán kísértük *Hlohovetzban* utolsó útjára.

Wien, Hlohovetz, Budapest, 1922 október 3.

Dukes Margit szül. Szeszler felesége, Lilly, Laçi és Pali gyermekei, Dukes Márkus atyja, testvérei, sógorai, sógornői és a számos rokon.

Mélyen megrendülve adjuk hírül cégünk bolttagjának,

Dukes Ármin urnak

fáradhatatlan munkás életének 49-ik évében történt hirtelen elhunytát.

Közel 30 évi munkálkodásával cégünk felvirágoztatásán hervadhatatlan érdemeket szerzett.

Emlékét hálás kegyelettel őrizzük meg!

Budapest, Wien, Galgóc, Dunaszerdahely.

DUKES és HERZOG.

Őszinte gyásszal adjuk hírül szeretett és tisztelt főnökünknek,

Dukes Ármin urnak

hirtelen elhunytát.

Az atyai gondoskodó barátot és nemes jó embert gyászoljuk, kinek emlékét hálás kegyelettel őrizzük meg.

Budapest, Wien, Galgóc, Dunaszerdahely.

A DUKES és HERZOG-cég tisztviselőkara.

Szemüvegek, orrcsiptetők orvosi rendellet szerint is. Lorgnettek, látcsövek, hőmérők nagy választékban. BERGER LAJOS látszerész Budapest, IX., Üllői-ut 3. Calvin-tér közvetlen közelében

HIREK

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

Tisztelt vidéki előfizetőinket, akiknek előfizetésük október hó 1-én vagy előbb lejárt, tisztelettel kérjük, hogy az előfizetési díjat a laphoz mellékelt befizetési lap útján minél előbb eszközölni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék. Helyben, szokás szerint, a kiadóhivatal számozott elismervénye ellenében, pénzbeszedőink szedik be az előfizetési összeget.

Előfizetési árak:

1 évre	1200 kor.
1/2 évre	600 „
1/4 évre	300 „

Az „EGYENLŐSÉG” kiadóhivatala.

— **Sátrak ünnepe.** Péntek este köszönt be az őszi ünnepek legutolsója, a sátrak ünnepe, a *Szukkósz*. Szelid, őszi ünnep, mely a virágpompa ragyogása mellett tele van őszi melanchóliával. Az ünnepi csokorban a *hádárfa* illatos gyümölcse, az *eszrog*, a pálmaág és mirtus mellett ott van a hervadó fűzfa is. Az örömök hirdetői mellett az elmulás, a zsidó tragédia szomorú sirkerti szimbóluma. A zsidó bizodalom örökkévalóságát jelképezi az ünnepen a sátor, ez a könnyű, lenge alkotmány, melynek falait lombok díszítik és futják be. A talmud szerint az ünnepi sátrat úgy kellett elkészíteni, hogy mennyezetén keresztül a *csillagok betekintessenek*. Mintha a magyar zsidóság szomorú sorsát jelképezné az idén az ünnepi sátor. Elmult remények hervadó lombjai, és a gyenge, ingatag és védtelen, szomorú bus hajlék. És csak a csillagok tekintenek le, melyekről megmondotta az Ur, hogy az ő hasonlatosságukra fogja megsokasítani az Ő népét... Benn ülünk a sátorban és hervadás közepe tükéntünk fel az égre, a lombok felett ezüst csillagok tüzelnek és az égbolt fényes diadémjai leragyognak az elmúlásra, mint az új tavasz, megújulás, a szabadság, Izrael örökkévalóságának elmulthatatlan szimbólumai.

— **A mosoni zsidó hősök emléke.** Kegyeletes emlékü ünnepély keretében leplezték le szeptember 17-én a mosoni zsidó hősi halottak emléktábláját, melyet a templom előcsarnokában helyeztek el. Az ünnepélyen megjelent a város egész társadalma felekezeti különbség nélkül. Ott voltak többek között *Csatáry Elek* alispán, *Bánwárth Sándor* akadémiai igazgató, *Dezso Lipót* tanfelügyelő, *Szűcs Sándor* evang. lelkész, a szombathelyi katonai körletparancsnokság képviselőjében és a mosonmegyei állomásparancsnokság nevében *Balgha Sándor* és *Berky* őrnagyok, a katonaság és a csendőrség tiszti, altiszti és legénységi küldöttségei és számos testület és egyesület képviselői. Az ünnepség első része a templom előcsarnokában folyt le az örökzöld koszorúval díszített emléktábla előtt. A „Hiszekegy” elhangzása után *Gálósi Soma* nyug. pénzügyi tanácsos tartott nagyhatású beszédet, majd *Scheiber Pál* hitk. elnök az emléktáblát-kegyeletes szavakkal átvette a hitközség kezelésébe. A bajtársak nevében *Grün Ede* mondott hazafias-szelleműl áthatott beszédet, utána pedig *Knapp Ede* a családtagok nevében mondott köszönetet az emléktábla felállításáért. Az ünnepély második része a templomban folyt le, hol *Strausz Hermann* főrabbi magasszárnyalású beszédben adózott az elesett zsidó hősök emlékének. *Fenakel Vilmos* főkantor az alkalmi énekkar kíséretében zsolttárenekeket adott elő, majd a Himnusszal a kegyeletes gyászünnepély véget ért. Az emléktábla a következő tizenhét hős halott emlékét örökíti meg: *Ungár Lajos*, *Wellisch Lipót* hadnagyok, *Friedmann Gusztáv* és

Schneider Lipót hadapródok, *Lehner Béla* önkéntes szakaszvezető, *Hirschler Adolf* szakaszvezető, *Knapp Károly* önkéntes tizedes, *Fischer Armin*, *Fleischmann Jakab*, *Gróf Ignác* és *Lusztig Gusztáv* tizedesek, *Wertheimer Jenő* önkéntes őrzővezető, végül *Bloch Izidor*, *Juszt Sándor*, *Krausz Pál*, *Steiner Dezső*, *Weiner Sándor* és *Wetsz Simon* közlegények.

— **Hősök emléke.** Megható módon folyt le szeptember 26-án délután öt órakor a szarvasi zsidó halottak a templomi frigyszekrény mellett elhelyezett emléktáblájának ünnepélyes felavatása. A nagy és díszes közönségben képviselve voltak a helyi egyházak, hatóságok, iskolák, katonaság, csendőrség és egyesületek. Zsolttárenek után *Friedmann Hillel* főrabbi mélyen megindító, részvételtjes érzésektől sugallt, költői képekben és nemes gondolatokban gazdag gyászbeszédet mondott, majd az egész templom könnyezése közben meggyújtotta a márványtábla alatt a 13 hős halott gyertyáit. Ezután *Sámuel Izidor* főkantor gyönyörű „El molé rachamin” gyászenéke következett. *Dr. Fisbein Soma*, mint a hitközség elnöke és *dr. Silberstein Dezső*, a hősi halottak hozzátartozóinak nevében tartottak emelkedett hazafias beszédeket. A megindító szép ünnepély a Szózat és a Himnusz eléneklésével ért véget.

— **Szolnoki hírek.** A solnoki hősök és mártírok emléktáblájának leleplezésénél *Gellért Ernő* VIII-ik gimnazista az ifjuság nevében fogadalmat tett, hogy mindenkor a hősök és mártírok nyomdokait fogják követni. *Dr. Török Lajos* solnoki kir. járásbíró, a hitközség képviselőtestületének és iskolaszékének ügybuzgó, valláshű tagját az igazságügyminiszter járásbíróvá elnökké nevezte ki.

— **Balkányi Miklós sírkövének felavatása.** A debreceni hitközség nagy ünnepélyességgel avatta föl egykori elnökének és vezetőjének, a debreceni templom és polgári leányiskola egyik megteremtőjének, *Balkányi Miklósnak* sírkövét. Az ünnep alkalmából a hitközség vezetősége és sok száz tagja jelent meg a temetőben, ahol *Schlesinger Sámuel* dr. főrabbi ihletett beszédben áldozott *Balkányi Miklós* el nem halványodó emlékezetének.

— **Hymen.** *Kain Imre* Henczida, eljegyezte *Buxbaum Aranka* urleányt Nagykovácsról (Csehszlovákia).

Hajdúská *Ninuskát* Bégaszentgyörgyről eljegyezte *Wéber Mózes* Melence, Adonypusztá. (Minden-külön értesítés helyett.)

A bajai izr. Szent-Egylet Magánkórháza (Baja, Sütő-utca 3.) működését újból megkezdte, külön szülészeti és női osztállyal (20 ágy). Igazgató: **dr. Kelen Gyula**, a budapesti Tudományegyetem II. sz. szülészeti és női klinika (professzor *Tauffer* és *Tóth*) több mint 5 éven át volt asszisztense.

Külön szülő-szoba. A legmodernebbül felszerelt
* műtőszoba. *

Rituális konyha.

Telefon: 189.

Dr. Schiff

Kálmán. Testgyógyászati és Zander-szerű intézete. Budapest, V. kerület, Nagykorona-utca 20. Speciális kezelése: rossz testtartás és ludaip ellen. Soványító kurák.

LISZT

és hűvelyes vatemények legolcsóbb napi áron házhoz szállítva

Schönfeld Károly

Budapest, IX., Pipa-utca 4.
Telefon: József 34-80. Alapítva: 1875

AZ ÜNNEPEKRE

uri és női divatcikket legjobban

Saját készítményű uri és női fehérneműk, nyakkendőkben a legjobb, kalapokban órlási választék.

SALAMON

nagyáruházában

Rákóczi-ut 40.

vásárolhatunk.

Divatkülönlegességek Áruháza

IV., Városház-utca 14. sz. (Pillvax sarok)

* * *

Eredeti francia, velourkelmék
és valódi angol gyapjuszövetek

nagy választékban, bámulatos olcsó árban.

NAGEL ADOLF

zsák- és ponyvagyár és kölcsönző intézete

Budapest, V. ker., Arany János-utca 10. sz.

Gyárak: V., Balaton-utca 18. és VI., Bulcsu-utca 9.

Telefon: 35-92, 80-82, 104-10, 164-00, 112-79. Sürgőnycim: NAGELA

ZSOLDOS TANINTÉZET

a legjobban készít elő magánvizsgákra.

Budapest, VII. ker., Dohány-utca 84. szám.

* * * Telefon: József 124-47. * * *

PAPLANOKAT

pehelylyel, vattával és gyapjával csakis Dorschovitz paplankészítőnél VII. ker.,

Garay-utca 43. sz. olcsón vásárolható. Átdolgozásokat vállalok.

BUTOR Gáspár Nándor,
Baross-utca 9. sz.
Szolid, olcsó kiszolgálás.

Sirkövek, hősi emléktáblák

a legolcsóbb árban kaphatók **ADLER J.** kőfaragó iparos
sirkőraktárában

Budapest, VII., Károly-körút 7.

Elite-márka

Fiume

Cognac Medicinal

„Fiume“ szójegyre különösen ügyelni!

Adriatika R.-T.

Iroda: Budapest, I., Horthy Miklós-ut 9.

Telefon: József 88-09.

— **Lederer Sándor ünneplése.** A pécsi izraelita hitközség körzetei fényes ünnepségre készülnek. Meg akarják ülni Lederer Sándor dr.-nak, a hitközség érdemduis h. elnökének hetvenedik születésnapját. Az ünnepet vasárnap, Szimchas-tóra napján ünneplik a Rombach-utcai templomban, ahol az elnököt Chaszán Thórának fogják felhívni és művészi Morénu-okmányt adnak át neki. A templomban Adler Illés dr. főrabbi fogja ünnepelni. A hitközség a templomi istentisztelet után a hitközség dísztermében lakomát rendeznek az elnök tiszteletére.

— **A Rombach-utcai templom jubileuma.** A Rombach-utcai templom most ötvenéves. Ezt a jubileumot meg akarják ünnepelni, amely külön istentiszteleten történik meg. Az ünnepen Lederer Sándor dr. hitközségi elnökhelyettes fog a templomban beszédet mondani.

— **Adományok a zalaegerszegi internáltaknak.** A zalaegerszegi internálótáborban szenvedő hittestvéreink részére újabban Sch. A.-né ruhaneműket, Fecih Jakabné (Tolna) ruhát és szappant, Rosenfeld Bernátné (Jánoshalma) ruhát, Wolf Sándorné és egy sárospataki előfizető ruhákat, egy ismeretlennek maradni kívánó hittestvérünk egy csomag csokoládét, Weingarten B. (Újpest) pedig fehérneműt küldött az Egyenlőséghez.

— **A dornawatrai hősök.** A világháboruban Dornawatránál hősi halált halt zsidó katonákat a dornawatrai hitközség zsidó temetőben akarja elhelyezni. A kis hitközség azonban nem bírja el az exhumálás költségeit. Dornawatrán a következő zsidó hősi halottak fekszenek: Münz Frigyes, Gottlieb Hermann, Bester Bernát, Löwy Móric, Hercz Dávid, Leb Lipót, Levitus Richárd, Léderer Hermann, Bochner Wolf, Schmidt Illés, Pesai Frigyes, Ley Hermann, Heeska Kálmán, Ulmann Tauben, Fischer Márkus, Löventhal György, Weisz József, Veres Mihály, Fehérdi Béla, Lidit János, Oskár János, Mrecta Tamás, Opris Tonaschow (?), Wasserstrom Ábrahám, Löw Frigyes Miksa, Budai Gyula, Felner Artur. A hitközség adományokat kér.

— **A Minosz gyászülése.** A Magyar Izr. Nőegyletek Országos Szövetségének elnöksége és igazgatósága dr. Baracs Marcellné elnöklete alatt a Minosz elnökasszonyának, szili Stein Manónénak halála alkalmából gyászülést tartott. Dr. Baracs Marcellné kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elhunyt elnökasszony nagy szociális működéséről, amelyet különösen a nővédelem terén fejtett ki. Rózsa Károly titkár ezután az elnökség javaslatait terjesztette elő, amelyek Stein Manóné emlékének méltó megőrkítésére szolgálnak. Az elnökség egy szili Stein Manóné gyorssegélyalapot létesített, melyet dr. Baracs Marcellné 10.000 koronával kezdett meg, melyhez Schwarz Andorné, az elhunyt leánya 50.000 koronával, az újpesti izr. nőegylet 5000 koronával, a VII. ker. izr. nőegylet 5000, a rákospalotai izr. nőegylet 1000, Kohner Ágostonné 5000, VIII.-IX. ker. izr. nőegylet 3000, dr. Neumann Árminné 500, és Steiner Marcellné 500 koronával járultak hozzá. Dr. Weillef Ernő főtitkár indítványára elhatározták továbbá, hogy a Minosz helyiségeiben egy emléktáblát helyeznek el. Dr. Baracs Marcel felszólalása után a gyászülés véget ért.

— **Halálozás.** Dukas Ármín, a Dukas és Herzog-cég társtulajdonosa, szeptember 28-án hirtelen meghalt. Október 4-én temették Hlohovecban.

— **Csinálni kellene valamit a zsidókkal** — mondotta Karcag város hat elemit igazoltan elvégzett követe: Csontos bácsi, az egységes párt értekezletén. Ulain Ferenc pedig hozzátette, hogy: — a legradikálisabb eszközökkel kellene csinálni velök valamit. Ulainnak fáj, hogy a radikális eszközök már vagy egy hónapja hiába huzzák a napidíjat és Csontos bá' attól várja a haza napjának felderültét, ha ismét „csinálnak valamit“ velünk. Érdeklődéssel várjuk, hogy mit fognak csinálni. Kíváncsian várjuk, hogy: mi lesz, de megnyugvással vesszük tudomásul, hogy ami a legközelebbi hetekben velünk esetleg történik, az csak Csontos Imre és dr. Ulain Ferenc vágyainak beteljesülése.

Fűző és mégsem fűző
(törvényesen védve)

Őszi divat szenzációja! Könnyű, kényelmes,
elegáns. **GERŐ**, Budapest, VII. Király-u. 69.

Körvetlen a Király-színház bejáratánál.

Telefon: József 66-06

KOMÁROMI HARISNYAÁRUHÁZ VI., Nagymező-utca 14.
kötött kabát- és Jumper-ujdonságok nagy választékban. ——— Andrassy-ut mellett. ———

— **Palágyi Lajos új könyve.** Az Egyenlőség már megemlékezett Palágyi Lajos új könyvéről, a „Derék”-ről. A gyönyörű, miniatűr kiadású könyv a mai állapotokról tartalmaz apró szatirákat, azonkívül sok gondolatot, az időszzerűsége felülemelkedő poétai megnyilatkozást. Tudjuk, hogy a költő az utóbbi években mennyi bántalmazást, üldöztetést szenvedett. Mindezek képe rajzolódik meg a könyvben, melyet még behatóan fogunk ismertetni. Egy példány ára 200 korona. Előfizetéseket elfogad szerkesztőségünk. Mutatóul e kitűnő verseket közöljük:

Kölcsonosság

Nem becsülnék meg engemet a gyarlók,
Mert őseimet megvetik.
En meg azért vetem meg a sok gyarlót,
Mert megbecsülöm őseit.

Nyugodj meg

Nyugodj meg végre, nem nagy szellemek,
Nem nagy szívek hazája ez az élet.
Nyugodj meg végre, az embersegek
Legtöbbje torz, hideg vagy álmos lélek.
De a teremtes művéhez méltó ez,
És pornak, sárnak így is elég jó lesz.

Műsáj-hit

Hiszem, hiszem, mit ők hisznek,
Kétkedni hogy is mernék.
Hisz bennőt már fejem lágya
S ők bevernek.

Az idők kapuja

Elzártad az ideknek kapuját
S neki feszítéd vállad, bátor ember,
Hogy új idő ne zúgjon rajta át
S ne öntse el a házad dühödt tenger
De hajh! alulról tör fel, zag és lázad
S te már is uszol és elszik házad.

— **Miniszteri köszönet és elismerés.** Dr. Kardos Albert, debreceni áll. realiskolai igazgató, aki mint zsidó, első igazgató volt állami középiskolában és aki — ki tudja meddig? — utolsónak is maradt e téren, 35 évi teljes szolgálat után nyugalmába vonult. Ez alkalomból gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter levelet intézett hozzá, amelyben köszönetét és elismerését fejezte ki a magyar közoktatásügy terén kifejtett munkásságáért. A köszönő iratot Ady Lajos, a debreceni tankerület kir. főigazgatója ünnepi formában adta át szeptember 25-én az állami realiskola tanári karának külön e célra összehívott értekezletén. A főigazgató és utána az intézet jelenlegi vezetője nagy elismeréssel méltányolták Kardos Albertnek iskolai, irodalmi és társadalmi működését, a főigazgató egyszerszintű kifejezte azt a meggyőződését, hogy Kardos, aki tudvalevőleg az új debreceni zsidó gimnáziumnak az igazgatója, a felekezeti intézetet éppen oly hazafias érzéssel és nemzeti szellemben fogja vezetni, mint amilyenről állami szolgálata hosszú ideje alatt tanúságot tett.

— **Egy fiatal zsidó színész s sikere.** A Magyar Színház színpadán a Tűzek legutolsó előadásán egy fiatal leány alakja tűnt fel az előadás középpontjában. A hirtelen megbetegedett Darvas Lili helyettesítésére az igazgatóság az utolsó percben a kaposvári színház fiatal művésznőjét, Barlassa Erzsébetet kérte fel, aki előzetes próbák nélkül vállalta a nehéz és nehéz feladatot. A fiatal művésznő a kaposvári zsidó matinékon is több ízben feltűnt, első budapesti szereplésével ragyogó sikert aratott és a kiváló színészi feladatokat követelő szerepet kész, kiforrott művészettel s kivételes színpadi temperamentummal alakította. Nagy sikerére való tekintettel az igazgatóság továbbra is műsoron tartja a darabot, s valószínűleg szerződöttetni fogja a kitűnő fiatal művésznőt.

— **Müller Lajos butorgyáros, Dohány-utca 37.**

— **A Concordia-gőzmalom tőkeemelése.** A Concordia-gőzmalom Rt. rendkívüli közgyűlésén alaptőkéjének felemelését határozta el és felhívja részvényeseit, hogy 60.000 drb ujkiadású részvényre elővételi jogukat, mely darabonként egy új részvény átvételére jogosít, 1100 korona lefizetése ellenében október 5-től 17-ig a Hazai Bank Rt.-nél Budapest, V., Harmincad-utca 6., vagy Deutsch Ig. és Fia cég-nél, V., Nádor-utca 3. gyakorolják.

— **A Pannónia sörgyár tőkeemelése.** A Pannónia Sörgyár Rt. Pécselt alaptőkéjét 26 millió koronára emeli fel. Minden régi részvény után egy új részvény vehető át 1000 K-ért a Hazai Bank Rt.-nél október 4-től 11-ig. A jelenleg magánforgalom tárgyát képező részvények legközelebb a tőzsdén hivatalosan is jegyeztetni fognak.

Dr. Réh Béla

Elektromágneses gyógyintézet

az összes modern villamos és sugaras gyógy módokkal

Fájdalommentesen gyógyít!

idegességet, álmatlanságot, fejfájást, szédülést, fülzugást, nagyothallást, idegzsábadást, ischiást, bennulásokot, gerinc-, szív-, gyomor- és bélbajokat, agybavizelést, hajhullást, rheumát, köszvényt, ütőéremeszesedést.

VII., Vilma királynő-ut 18.

Kérjen prospektust!

Telefon: József 26-24.

HAAS ELKÁN rokkant kályhás mester

VIII., József-utca 58. kályhás mester
Elvállal cserépkályhák átrakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legjutányosabb árban.

BRILLIÁNSOKAT

Székely Emil Király-utca 51.

gyöngyöket, régiségeket, bárkinél drágábban vesz! Tel.: József 105-35. (Teréztempl. szemben)

ARISNYA

LUKÁCS ÉS PÁSZTOR
Budapest, IV., Egyetem-utca 11.
(Gróf Károlyi-palotával szemben)

minden cipő-színben

Füredi szücs

VI., Szondy-utca 5. Teréz-körút sarok.

Kabátok mérték után, készáru raktáron, javítások pontosan eszközöltetnek.

Telefon: 137-07.

TAPÉTÁK

nagy választékban jutányosan Neustadt-nál, Erzsébet-tér 13.

Szőrmekabátok

legjutányosabban beszerezhető STERNLICHT A. Belváros, Régi posta-utca 1. Telefon: 142-19.

Tükörüveg

tükröket és címtáblákat a legmagasabb árban vesz. Üvegezést elvállal. Markovits Kazinczy-u. 14. Tel.: J. 134-45

Modern postiches

(Hajpótlórészek)

PIECHNIK ÉS MECHTL

IV., Váci-utca 8. sz., lélemelet

Telefon: 31.

Hennèe-pasta

hajfestés

Tömör öltö- és hálószobák elsőrendű kivitelben, kicsinyben is, mérsékelt gyári áron
bakkta hálószobák MERCUR Faárnyagár R.-t., Budapest, VIII., Baross-utca 91.

Adler SZÜCS Alaska róka-, szürke róka-
szürke farkas- és szörme-
VI., Király-utca 94. kabátok a legjutányosabb árban

Negyedmillió korona a külföldön tanuló zsidó diákoknak

Tekintetes dr. Szabolcsi Lajos urnak,
az Egyenlőség szerkesztője.

Budapest.

Igen tisztelt Szerkesztő uram:

Olvassom hetenként becses lapját, melyben évek óta oly bátran és következetesen védi a magyar zsidóság érdekeit.

Mellékelve küldök egy százdolláros utalványt. Kérem az összeget felosztani a külföldön nyomorgó magyar zsidó egyetemi diákok között.

A mostani rendszer elfogadja a zsidóktól adókat, hogy az egyetemeket abból fenttarthassák, de a magyar zsidó adófizetőknek nem engedi, hogy fiaikat otthon járassák egyetemre.

Ezért valamennyiünknek össze kell fogni, hogy hitünk e martirjain segítségül.

Kívánok őszintén boldog újévet, adja az Uristen, hogy a magyar közszellem megint Kossuth, Deák, Eötvös dicső szelleme legyen!

Maradok igen tisztelt Szerkesztő urnak legnagyobb tisztelettel

Szold József
Chicago.

— ADOMÁNYOK. E héten beérkezett hozzánk: Tetszés szerinti kiosztásra: J. F. J. 200 K, Gajári Lipót Császártöltés 100 K, Olvasha. tailan aláírás 300 K, K. I. bold. szülei emlékére 1000 K, S. Sz. 500 K, Rejtő Rezsóné 500 K, Neumann Géza S.-Berzence 500 K, Sipos Ignácné Vecsés 200 K, dr. K. I.-né 300 K, Bakonyi Henriké 100 K, Bakonyi Rózsi 100 K, Goldschmied Helén Papóc 50 K, Kohn Mór Zirc 500 K, dr. K. 2000 K, Ica 100 K, Salgó Kornélia 500 K, Neubram Lipótné 50 K, Steiner Gusztáv Kiskunfélegyháza 200 K, Berger Hermanné Kisvárda kéver övesz megváltás 100 K, Imrédi Eleinér 100 K — Szentföldi nyomorgók javára: Feigelstok Benóné Bük 200 K, N. N. Sachs Márton utján 60 K, Weisz Emilné Sátoraljauhely 300 K, Ungár Salamon és neje Fűzesabony 1000 K, Ipolyi M. 100 K, Schwarz Karoly 100 K, özv. Frankfurter Náthánné 500 K, Sonnenfeld József Szilasbaliás 1200 K, Hirschfeld Armin 50 K. — Zsidó vakok intézete részére: E. A. Duna-földvár 1250 K, Lízser László Szerencs 50 K, Farkas Sománé 100 K, Ungár Salamon és neje Fűzesabony 1000 K. — Zsidó vak katonák részére: Lusztig Sándor és neje 300 K. — Zsidó leányváltás részére: Horovitz Manó 200 K, Brüll József 200 K. — Külföldön tanuló magyar zsidó iskolai hallgatók javára: Biró Dezső borkereskedő anyja emlékezetére 800 K, Senweiger Albert Vác 1000 K, Ehler Gyuláné Kőzmenő Pister Mór utján 800 K, Vidor Ede 150 K, György Miklós igazgató 500 K, K. és F. urak közötti fogadásból kifolyólag 200 K, Brichta Károly 1000 K, Radó Imre Ócsa templomadománya 500 K, dr. Winkler Pál ügyvéd 2000 K, A gyulai imatestületnél újév alkalmából befolyt templomadományok: Stern Jenő 500 K, Stern Ignác 500 K, Stern László 100 K, Stern Mór 50 K, Spitzer Péter 200 K, Spitzer Zsigmond 300 K, Spitzer Mátyás 200 K, Spitzer Imre 100 K, Eisler Jenő 250 K, Kürschner Dezső 300 K, összesen 2500 K, toronyi Felner Sándor és neje 500 K, Elbert Imre 500 K, Uppe-asztaltársaság Pécs gyűjtése 2500 K, Wetzer Magda 1000 K, Nádasdi Vilmos 1000 K, N. N. 1000 K, G. I. és neje Újpest 1000 K, Linzer Lajos atyja, neh. Linzer Armin emlékére 7000 K, Linzer Lajos barátja, Sándor Géza emlékére 3000 K, Neufeld Jenő 1500 K, N. N. Ráckeve 200 K, Fodor Győző 1000 K, Heimann Mórné Szabadka 100 dinár = 3100 K, Rónai Lajosné 100 K, U. A. 200 K, Schiffer Jónásné 1000 K, Moch Adolfiné 500 K, Goldgruber Józsefné Nagydorog 500 K, Tauszig Kitty 200 K, özv. Schwarz Sámuelné Köröstarcsa 250 K, Lissér László Szerencs 50 K, Grósz Mór Nyiregyháza 500 K, Peltár Pálné 300 K, Klein Lajos Nagykanizsa 400 K, Sattler Rezsóné Kaposvár 100 K, Fuchs Ilona és Klári Szolnok 200 K, Varga Mihály 1000 K, Földes Henriké 100 K, Klein Ferenc Cséplő 100 K, Staub Mariska és Juliska Siki 100 K, Fröhlich Sándor Mezőtur 500 K, Grünhut Irénke Békés 50 K, Gottesmann Manóné Kisvárda 500 K, N. N. 130 K, Galosfal bérgazdaság 5000 K, Benedek Ignác Egervölgy 500 K, Kálmán Bandi I. gimn. tanuló 200 K, Guth Ferenc okl. mérnök virágmegváltás édesanyja emlékére 500 K, N. A. B. 3000 K, Berger Mihály 100 K, Név nélkül 2000 K, Feigelstock Benóné 340 K, Neményi Jenő és Szegedi Fehér László karmesterek gyűjtése a Yildiz-kávéházban 500 K, Nagy Gyula Miskolc 500 K, Ungár Salamon és neje 1000 K, Falzer és Agod Kaposvár 500 K, Anyos Sama 500 K, Guttman Nándor mérnök 1000 K, László Sama állatorvos 500 K, Fodor Ignác 500 K, S. A. első havi fizetéséből 1000 K, özv. dr. Bauer Ignácné Kiskunfélegyháza 1000 K, Hochfelder József 4000 K, Sándor József jom kippur-esti adomány 1000 K, Kovács Ignác 200 K, Lippner Jenő 1000 K, özv. Herschl Manóné 200 K, Kovács Jenóné 1000 K, Nagykanizsai gyűjtés 2900 K, Egy zsidó, akit felvettek az egyetemre 100 K, Neumann Árpád szeptember havi részlet 1000 K, Szold József Chicago 100 dollár = 250.000 K, özv. dr. G.-né

BÁNYAI REZSŐ

SELYEM-, SZÖVET- ÉS BÉLÉS-ÁRUHÁZA
NAGYBAN ÉS KICSINYBEN

BUDAPEST

IV., TÜRRI ISTVÁN-U. 9, FÉLEM.
(VÁCI-UTCA SAROK)

Hálószobákat

ebédlőket' uriszobákat, szalon- és klubgarnitúrákat, konyha- és előszobabereendezéseket legmérsékeltébb árban szállít: Sándor Ignác butorárúháza, Dessewffy-utca 8.

Belvárosi tanintézet Budapest, IV. kerület,
Veres Pálné-u. 42. II. 10.
Előkészít polgári iskolai magán- és összevont vizsgákra.

Fischmann Testvérek
kefeárúgyára

Budapest, V., Ugyonok-utca 22. sz.

Üzletáthelyezés. Az orth. rabbinátus felügyelete alatt álló baromfi- és füstölthúsárú-üzletemet Szegál Miksa V., Visegrádi-u. 18/b alá helyeztem át. * * * Telefonhívó: 104-96. * * *

SZÖNYEGET minden fajtát legkülansabban vesz és elad Rudas és Hadl IV. ker., Petöfi-tér 5. (Brisztol-szállóval szemben.) * * * Telefon: 164-33. * * *

Dr. Rajnik Pál

üdöbtelegségeket gyógyító Intézete

Budapest, VII., Városligeti fasor (Vilma királynő-ut) 11-13.

Rendelés délután 3-tól

Röntgen. — Quarz-kezelés. — Oltásos kezelés. — Mesterséges légmell.

Szabástanítási intézet férfi- és nőruhákra, valamint fehérnemű-, szűs öb. munkára tanít a legmodernebb rendszerrel, jótállás mellett, hiteles bizo- okl. mtszabástanár, Budapest, VII., nyitványt ad: Mehr Sámuel Nagydíófa-u 27. I. em. Külön e házban divatlapok és szabásminta-füzetem van, ahol a legjobb angol, francia és amerikai női és férfi divatlapok, szakkönyvek megrendelhetők. Válaszbélyegyet kérek. !!Pártoljuk az igazi szakembert!!

Műbutor

és perzsaszőnyegek vétele és eladása
LAX butorárúház Vörösmarty-u. 1. (Almássy-tér sarok.)
Vidékre csomagolás.

Zománcedény,

háztartási és konyhai felszerelési cikkek legjobb bevásárlási forrás. Szállodai és vendéglői edények nagy választékban László Kálmán cégnél, Budapest, Király-utca 76 (Király Színházzal szemben.)

300 K, Sch. A. drága halottai emlékére 200 K, Heifeld Árpád anyós és öccse emlékére 250 K, Heifeld Jakab 100 K, Heifeld Mariaka 50 K, Heifeld Jakabné László fia emlékére 100 K, Győző Sándor III. realisk. tanuló 100 K, Lukács István gyűjtése 460 K, Kellner Józsefné 2500 K, dr. Neumann József Csorna 1000 K, Eisler Szilárd Tass 200 K, Haas Miklósné 500 K, Diamant Sándor 200 K, Klein Miksa Ücsöd 500 K, Deutsch Rezsóné kezdeményezésére a battonyai chevra kadisa által gyűjtött szept. hozzájárulás 1440 K, Schwarcz Lenke Mihályi 250 K, dr. Ferenczi Ignác orvos Szentés 1000 K, Kundler F. József Kaposmérő 300 K, Berkovits Béláné Eger 300 K, Laborcz Lajos 100 K, Szakács Andorné 300 K, Tarján József Szőny templomadóánya 300 K, Kramer Antal Fiai Mohács 1000 K, Reich Hermann Nyiregyháza 1000 K, Eppinger Gyuláné október havi járulék 500 K, Vértes Manó gyűjtése 2150 K, Schwarcz Ignácné Kaszaperpuszta 500 K, Engel Frigyes Kölesd 200 K, Wiegenfeld Hannya 200 K, Hirschfeld Armin Szekszárd 670 K, Klany Izidor 1000 K, Schön Testvérek 1000 K. — Magyar zsidó főiskolai hallgatók javára: Nádor Pista 1000 K, Goldgruber Józsefné Nagydorog 500 K, Olasz Béláné Erzsébetfalva 500 K, Holczér Ignác Somogyásmon 500 K, özv. dr. Bauer Ignác Kiskunfélegyháza 1000 K, Schwarcz Hermann és neje 100 K, dr. Neumann József Csorna 1000 K, Benedek Edéné 200 K. — Orsz. izr. patronázs egyesület részére: Anyos Samu 500 K, Kovács Ignác 200 K, ifj. Löwy Mór Toina 300 K. — Zsidó hadiözvegyek és árvaik javára: Goldmann Gizike Kal 50 K, Engel Frigyes Kölesd 300 K. — Éhező zsidó gyermekek javára: Dr. Winkler Pál ügyvéd 500 K, Erdős Bandi 500 K, Neufeld Jenő 500 K, Neufeld József 100 K, U. A. 100 K, Lissér László Szerencs 50 K, Klein Ferenc Csép 100 K, Berger Mihály 100 K, Horovitz Manó 200 K, Ungár Salamon és neje Fűzesabony 1000 K, Bing Rezső Albertirsa 100 K, Z. S. 300 K, Schön Testvérek Kaposvár 1000 K. — Zsidó menza részére B. és V. 12.500 K, dr. Winkler Pál ügyvéd 500 K, Nádasdi Vilmos 1000 K, N. N. 1000 K, Rejtő Rezsóné 500 K, Földes Henrikné 100 K, Schwarcz Ignác Kaszaperpuszta 500 K, Benedek Ignác Egervölgy 500 K, Ungár Salamon és neje Zalaegerszeg 1000 K, Fodor Ignác 500 K, Fleischmann Manó 1000 K, Klein Miksa Ücsöd 500 K, Kundler F. József Kaposmérő 200 K, Klein Margit Kisköre 200 K, Rosenberg Géza Miskolc 1000 K, Schwarcz Emil 1000 K. — Wieni magyar zsidó főiskolai hallgatók javára: Kohn és Fischer Újpest 500 K, Herlinger Hedvig gyűjtése 9000 K, dr. Wolf Lipót 210.670 n. o. K. — Kunszentmiklósi templom javára: Özv. Pollák Adolfné 100 K, László Armin 100 K. — Nyomorba jutott családoknak: Farkas Sománé 200 K. — Jászfényaszari templom építésére: Lissér László Szerencs 50 K. — „Hanna” gyermekvédő egyesület részére: György Miklós igazgató 500 K. — Zsidó nélkülözött internáltak javára: Klein testvérek Császártöltés 400 K, Bácsalmási kereskedő 1000 K, G. I. és neje Újpest 300 K, Strém Lipótné 500 K, U. A. 100 K, Grósz Mórné Nyiregyháza 500 K, Földes Henrikné 100 K, Klein Ferenc Csép 100 K, Benedek Ignác Egervölgy 1000 K, N. A. B. 2000 K, Berger Mihály 100 K, Horváth Dezső kávé 1000 K, Stern Odónné Szabadszállás (Adler Frida és Ruchs Klára részére) 400 K, Klein Izso ékszerész Békéscsaba 1000 K, Epstein Izidor Debrecen 200 K, Ungár Salamon és neje Fűzesabony 1000 K, Boskovitz Hermann Nemesdéd 100 K, Schwarcz Hermann és neje 200 K, Lusztig Sándor és neje 600 K. — Béna rabbi részére: Horovitz Manó 100 K, Ungár Salamon és neje Fűzesabony 1000 K. — Bécsi diák részére: Precz Farkas Debrecen 200 K, S. M. Nagyonyom 150 K, Balla Gyuláné Szolnok 100 K, Stark I.-né 2000 K. — Zsidó fiúarvák részére: Brüll József 200 K. — Spitzer László részére: Lusztig Sándor és neje Debrecen 100 K. — Szegény zsidó tanulók részére: Mayer Zsigmond 100 K, Szenes Misike I. oszt. tanuló 100 K. — Klausz Imre síremlékére: Klein Margit Kisköre 200 K. — Debreceni zsidó menza részére: B. és V. Budapest 12.500 K. — Pécsi zsidó menza részére: B. és V. Budapest 12.500 K, Fekete Mancsi gyűjtése Fekete Lajcsi barmicovhja alkalmából 850 K. — Szegedi zsidó menza részére: B. és V. Budapest 12.500 K, Fekete Mancsi gyűjtése Fekete Lajcsi barmicovhja alkalmából 850 K. — Zsidó flugimánziám részére: Schwarcz Emil 1000 K. — Schreiber Aladárné részére: Katz Mór Nyiregyháza 2000 K.

— Bochurok főlvétele. A Kabán (Hajdum.) fennálló, menzával ellátott jeschivában 25—30 talmudista számára van hely. Csakis szigoruan vallásos és szorgalmasan tanulni vágyó bochurok legkésőbb Tisri hó utóljái levélben is jelentkezhetnek Teitelbaum Heimann főrabbinál, Kabán.

— Kántor-jubileum. A jászberényi izr. hitközség az ünnepek előtt Halmos Lipót főkántor huszonöt éves ötműködésének évfordulóját díszközgyűlés keretében ünnepelte. A főkántor érdemeit a díszközgyűlésen dr. Brúnauer Jenő hitközségi elnök szép szavakkal ecsetelte és a hitközség szeretete jeléül értékes ezüstserleget nyújtott át. A templomban tartott ünnepi istentiszteleten, melyen a város képviselőiben a polgármester is megjelent, dr. Kun Lajos főrabbi mondott gyönyörű beszédet.

.....

Vasárnap, okt. 8. tisri 16, szukosz 2-dik főünnepnap, hétfő 17., kedd 18., szerda 19. és csütörtök 20. félünnepnapok (chól-hámód), péntek 21. Hósáno rábo, szombat Záró-ünnep (Smini-áceresz), Mázkir és vasárnap Tóra öröm-ünnep (Szimchász Tauro).

Főszerkesztő: Dr. Szabolcsi Lajos,
Felelős szerkesztő: Dr. Gedő Árpád,
Felelős kiadó: Gáspár Márk, igazgató.

PÁLYÁZATOK

Díjazás: Minden szó egyszeri beiktatása 12 K, vastagon szedett betűkkel 20 K. Pályázatok felvétele: Lípót-körút 26.

KÁNTOR-METSZŐI ÁLLÁS

A mágoesi (Baranyam.) izr. hitközség pályázatot hirdet kántor-schóchet állásra. Javadalmazás: liszt-, tengeri- és burgonya-ellátás, 2 öf, lakás házikerttel, sechita és megállapodás szerinti pénzfizetés. Vészet-pászkenolás, vagy ennek megtanulására való előképzettséggel bíró jó előimádkozók bármikor, hétköznapokon is, jelentkezhetnek próba-előadásra. Vasuti költség csak a meghívottnak térítetik meg. Komló Miklós, hitk. elnök Mágocson. 2881

A baranya-mágoesi status-quo hitközség pályázatot hirdet kántor-schóchet állásra. Javadalmazás: liszt-, tengeri és burgonya ellátás, 2 öf, lakás házikerttel, sechita és megállapodás szerinti pénzfizetés. Vészet-pászkenolás vagy ennek megtanulására való előképzettséggel bíró jó előimádkozók bármikor, hétköznapokon is, jelentkezhetnek próba-előadásra. Vasuti költség csak a meghívottnak térítetik meg. Komló Miklós, hitk. elnök. 2881

METSZŐI ÁLLÁS

Az eszei (Nógrádmegye) fiókhitközség megüresedett metszői állásra azonnali belépésre pályázatot hirdet. Orth. rabbiktól kabolókkal rendelkezzen. Kort, családi állapotot feltüntető bizonyítványmásolatokat Búchler Henrik címére terjessze be. Meghívottnak utiköltséget megtérítünk. 2920

HITOKTATÓI ÁLLÁS

A jánosházi „Lo Almon” talmudtóra-egylet pályázatot hirdet melamed-állásra. Pályázhat nőtlen, szigorú vallásos, aki képes chumim, gemoro és tószafot tanítani. Díjazás havi 6000 korona és teljes ellátás. Ajánlatok Rubinstein József főrabbi címére küldendők. 2913

Vezetésem alatt jeschiva nyílik meg. Feltétlen intelligens (lehetőleg) felnőtt, tanulni akaró bocherok levéltel forduljanak hozzám. Lakásról, kosztól gondoskodva lesz. Kunszentmárton, Grósz Manó orth. főrabbi. 2821

Vezetésem alatti jeschivába bochereket felveszek. Ellátásról gondoskodom. Felvilágosítás Heller Áron rabbinál, Fegyvernek. 2927

Kitűnő Talmid chochom állást keres. Tanít gemoro tószafot, jórdea, chosen mispat, risonim és acharonimot. Bővebbet Schäffer Dávid Debrecen, Bethlen-u. 32. 2930

Kis Komédia Budapest, VI., Révay-utca 18.
Telefon: 14-22.
ROTT és STEINHARDT felléptével **MADAME DEEFUSZ**
DER BUCKELIGE. Kezdete pontban fél 8 órakor

Carmen-Mozgó Október 5-8-ig.
Arany az utcán. Egy millió dollár.
Október 9-11-ig.
Erzsébet-terület 8. Tel.: J. 129-54. Bocaccio és a Hugonották

Telefon J.: **NEMZETI ROYAL-ORFEUM** Telefon J.:
121-68. 121-68.
Minden este 1/8 órakor a kitűnő októberi varietéműsor és
Magyar Erzsébet vendégfel- **Aranymadár** Harmath-Zerkovitz
léptével nagysikerű operettje

BUTOR okosabb és jobb mint bárhol, szolid
kiszolgálás, díjtalan csomagolás
BEHR műasztalos **Andrássy-ut 60.**
Csengery-utca sarok. Fióküzlet nincsen.
!!! Ügyeljen a címre !!!

Perzsaszőnyegek veszek, eladok, javítok
SILBER M.
Budapest, IV., Mária Valéria-utca 7. Telefon 2-99.

Korall és gránát sorokat, borostyán-
füzereket, arany- és ezüstrégi-
ségeket legmagasabb áron vásárolnak
KRAUSZ TESTVÉREK műtörök IV., Hariszköz 4.

Glaser Mihály szilcszemester.
Köz szórakoztatás
Budapest, VI., Izabella-utca 68. szám. (Aradi-u. sarján.)
Átalakítás, javítás, szilcszemestés, nyers-
bőr szilcszemestés. — Vádrólket vásárolok.

**PYRAM TERPENTINES CIPŐ-
KRÉMET HASZNÁLJUNK**

